

St.prp. nr. 56

(1992-93)

Om samtykke til ratifikasjon av en konvensjon om biologisk mangfold av 22. mai 1992

Innhold

	Side	
I	Innledning og oppsummering	3
II	Forhandlingenes forløp	4
III	Konvensjonenes hovedinnhold	7
IV	Forholdet til andre internasjonale avtaler	9
V	Administrative og økonomiske konsekvenser	10
VI	Nærmere om konvensjonens bestemmelser	11
	Konvensjon om biologisk mangfold	17
	Vedlegg 1	
	Identifisering og overvåking	42
	Vedlegg 2	
	Voldgift	43

St.prp. nr. 56

(1992-93)

Om samtykke til ratifikasjon av en konvensjon om biologisk mangfold av 22. mai 1992

*Tilråding fra Utenriksdepartementet av 26. mars 1993,
godkjent i Statsråd samme dag.*

I INNLEDNING OG OPPSUMMERING

Forhandlingene om en konvensjon om biologisk mangfold ble igangsatt etter vedtak i styret for FNs miljøprogram (UNEP). Forhandlingskomitéen bestod av omlag 80 nasjoner. Det ble i alt holdt fem forhandlingssesjoner. Konvensjonen ble vedtatt ved konsensus 22. mai 1992, og ble oversendt FNs konferanse om miljø og utvikling (UNCED) hvor den ble åpnet for undertegning 5. juni. 1992. Hittil har 160 land, inkludert Norge, og EF undertegnet konvensjonen.

Konvensjonen er den første globale avtale som omfatter vern og bærekraftig bruk av alt biologisk mangfold. Den er prosessorientert og har på flere områder preg av å være en rammekonvensjon som krever videreføring om protokoller og mer detaljerte oppfølgingsforpliktelser mellom Partene. Det blir også nødvendig med utdypende tolkninger av konvensjonsteksten for å finne et omtrent nivå for oppfølgingen.

Konvensjonen inneholder bestemmelser om bevaring av biologisk mangfold gjennom vern og bærekraftig bruk. Konvensjonen inneholder også bestemmelser om hvordan og på hvilke betingelser Partene skal få adgang til genetiske ressurser. Videre er det bestemmelser om overføring av kunnskap og teknologi mellom Partene, samt finansielle tilleggsressurser fra industriland til utviklingsland. Et viktig siktemål med konvensjonen er å bidra til en mer rettferdig fordeling av kostnadene og fordelene ved bevaring og bruk av biologisk mangfold.

Bevaringsforpliktelsene i Konvensjonen er generelt formulert. Partene skal sørge for at

hensynet til bevaring av biologisk mangfold så langt som mulig og hensiktsmessig blir integrert i relevante sektorplaner. Det er imidlertid ikke formulert spesifikke forpliktelser knyttet til sektorer som fiske, havbruk, jordbruk eller skogbruk i konvensjonen. Dette er spørsmål som senere kan tas opp i separate protokoller eller på annen måte dersom Partene ønsker det. Partene påtar seg å utvikle eller tilpasse nasjonale strategier, planer, eller programmer for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold som blant annet skal reflektere de ulike bevaringstiltakene som er nevnt i konvensjonen.

Konvensjonen setter ikke mål for omfanget av de ulike bevaringstiltakene og pålegger heller ikke Partene å utvide konkrete virkemidler, så som juridiske eller økonomiske virkemidler, for å gjennomføre tiltakene. Det er i første omgang opp til Partene selv å vurdere behovet for å sette inn tiltak innen vern og bærekraftig bruk av biologisk mangfold.

Partene skal håndtere bioteknologi på en miljøsikker måte. Partene skal vurdere behovet for og innholdet i en egen protokoll om overføring, håndtering og bruk av genetisk modifiserte organismer som kan skade biologisk mangfold. Dette innebærer at konvensjonen kan bli et første forum for et globalt forpliktende samarbeid om sikkerhetsspørsmål innen bioteknologi der også utviklingslandene deltar. Videre skal Partene forhindre introduksjon av, kontroller eller utrydde fremmede arter som kan true biologisk mangfold.

Konvensjonen inneholder bestemmelser om teknologisamarbeid med og teknologiover-

føring til andre konvensjonsparter, særlig til Parter som er utviklingsland. Spesielt skal det fremmes teknologioverføring til Parter, særlig utviklingsland, som stiller genressurser til disposisjon. Slikt teknologisamarbeid skal skje på gunstige og gjensidig avtalte vilkår. Overføring av patentbeskyttet teknologi skal skje på vilkår som er i overensstemmelse med effektiv beskyttelse av immatrielle eiendomsrettigheter, og Partene skal samarbeide med sikte på å sikre at slike rettigheter støtter opp under konvensjonens mål.

Konvensjonen slår fast at hver enkelt Part har myndighet til å bestemme hvorvidt det skal gis adgang til sine generiske ressurser. Partene skal søke å legge forholdene til rette for tilgjengelighet til genressurser og for bruk av disse på en miljømessig forsvarlig måte. Partene skal fremme rettfærdig fordeling av de fordeler som oppstår ved utnyttelse av det genetiske materialet med den Part som har stilt disse til rådighet.

Industrilandene påtar seg å bidra med finansielle tilleggsressurser til utviklingslandene for å dekke de omforente tilleggskostnadene disse får ved å oppfylle konvensjonens bestemmelser. De finansielle bidragene skal ta hensyn til en rimelig byrdefordeling mellom industrilandene.

Finansieringsmekanismen skal fungere under Partsmøtets autoritet og rettleiding. Foreløpig skal Den globale miljøfasiliteten (GEF) i regi av Verdensbanken, FNs miljøprogram (UNEP) og FNs utviklingsprogram (UNDP) fungere som den operasjonelle del av finansieringsmekanismen under konvensjonen. Det er forutsatt at GEF omstruktureres og åpnes for medlemskap for alle land.

I henhold til konvensjonen skal Partene regelmessig rapportere til Partsmøtet om de tiltak som er truffet for å oppfylle konvensjonen og deres effektivitet. De nasjonale biodiversitetsstrategiene vil spille en viktig koordinerende rolle for Partenes overholdelse av rapporteringsforpliktelsen.

Regjeringen vil utarbeide, en nasjonal strategi- og handlingsplan for biologisk mangfold som vil beskrive Regjeringens politikk på området og hvilke tiltak som vil bli gjennomført for å oppfylle konvensjonens bestemmelser. Det er et mål at oppfølgingen integreres i all virksomhet som har ansvar for biologisk mangfold eller for aktiviteter og prosesser som påvirker mangfoldet. Retningslinjer for arbeidet med handlingsplanen er nærmere beskrevet i Stortingsmelding nr. 13 (1992-93) Om FNs konferanseom miljø og utvikling. Handlingsplanen, og gjennomføringen av denne, vil oppfylle forpliktelsen i konvensjonen om å vedta nasjonale handlingsplaner og strategier

og å rapportere om iverksatte tiltak til Partsmøtet.

Norge deltok i forhandlingene med en interdepartemental delegasjon ledet av direktør Peder Johan Schei, Miljøverndepartementet. Dessuten deltok Landbruksdepartementet og Utenriksdepartementet i delegasjonen. De enkelte forhandlingssesjonene ble forberedt i en interdepartemental gruppe hvor i tillegg Finansdepartementet, Fiskeridepartementet, Justisdepartementet, Næringsdepartementet og Sosialdepartementet deltok.

Konvensjonen ble vedtatt 22. mai 1992 og åpnet for undertegning i Rio de Janeiro 5. juni 1992. Den ble undertegnet av Norge 9. juni 1992. Undertegningen ble foretatt av miljøvernminister Thorbjørn Berntsen, i henhold til fullmakt gitt ved Kgl. resolusjon av 5. juni 1992.

Av FNs totale antall medlemsland på 179 har nå 160 land, samt EF som fellesskap, undertegnet avtalen.

Et avtrykk av konvensjonens engelske originaltekst, med oversettelse til norsk, følger som trykt vedlegg til denne proposisjonen.

II FORHANDLINGENES FORLØP

Biologisk mangfold har stått sentralt i den internasjonale miljødebatt i lang tid. Temaet var også sentralt i FN-konferansen om miljø og utvikling (UNCED). I tillegg til undertegningen av konvensjonen om biologisk mangfold, ble det under UNCED vedtatt et kapittel om bevaring av biologisk mangfold i handlingsprogrammet Agenda 21.

Biologisk mangfold kan kort forklares som jordens variasjon av livsformer. Det vil si variasjonsrikdommen av planter, dyr og mikroorganismer, og den arvelige variasjonen vi finner innen de enkelte arter

Mangfold er grunnlag for livsbærende økologiske systemer og prosesser som regulerer klima, danner jordsmonn og renses vann og luft, for utnyttelse av biologiske og genetiske ressurser innen farmasi, jordbruk, næringsmiddelindustri, skogbruk og fiske, og for rekreasjon og friluftsliv. Biologisk mangfold har også en egenverdi som reflekteres i konvensjonen.

Til tross for mottiltak de siste 20 årene har jordens tap av biologisk mangfold som følge av habitatødeleggelser, overhøsting, forurens-

ning og uheldige utslipp av organismer, bare fortsatt. Dagens tap av biologisk mangfold representerer en alvorlig trussel overfor den globale utviklingen og framtidige generasjoners livsvilkår. På denne bakgrunn ble det tatt initiativ til å utvikle en egen konvensjon om biologisk mangfold.

Forhandlingene om en konvensjon om biologisk mangfold ble igangsatt etter vedtak 14/26 (1987), 15/34 (1989) og 16/42 (1991) i styret for FNs miljøprogram (UNEP). Etter at en mellomstatlig ekspertgruppe hadde utarbeidet et utkast til konvensjon, ble det nedsatt en mellomstatlig forhandlingskomité for å fremforhandle en konvensjon om biologisk mangfold.

Forhandlingskomitéen bestod av omlag 80 nasjoner. Det ble i alt holdt fem forhandlingsseksjoner. En rekke observatører fra forskjellige interesseorganisasjoner deltok under møtene.

Gjennom forhandlingene var det, både forut for og under forhandlingsmøtene, et tett nordisk samarbeid. Det ble blant annet fremmet flere fellesnordiske tekstforslag og forhandlingsutspill.

Forhandlingene fikk et sterkt Nord/Sørpreg. Dette har sammenheng med den asymmetriske fordelingen av hhv. verdens biologiske mangfold på den ene siden, og den teknologiske og finansielle kapasitet til å utnytte dette på den andre. Mens størstedelen av det biologiske mangfoldet finnes i utviklingsland, er det i industrilandene kapasiteten til å utnytte det generiske materialet er størst. Et hovedmål i forhandlingene ble derfor å komme fram til en balanse mellom fortsatt tilgang til genetisk materiale mellom Partene, og en rimelig deltakelse i og fordeling mellom Partene av de godene som oppstår ved utnyttelse av genetisk materiale. Det ble imidlertid understreket i forhandlingene at en betydelig del av utvekslingen av genmateriale også skjer mellom ulike industriland, og mellom utviklingsland, og fra industriland til utviklingsland. Det er derfor en overforenkling å betrakte spørsmålet ensidig langs en Nord/Sør-dimensjon.

I de tidligste fasene av arbeidet med konvensjonen var det en del uenighet om hvorvidt konvensjonen skulle omfatte alt biologisk mangfold eller om den skulle avgrenses til å omfatte ville arter og deres leveområder. Fra nordisk side ble det argumentert for at konvensjonen burde omfatte alt mangfold. Dette fordi det ville være vanskelig å trekke grenser mellom vilt og dyrket mangfold og fordi det også er svært viktig å bekjempe dagens tap av det foredlede mangfold. Dette synet var sammenfallende med mange av utviklingslandenes syn og fikk etterhvert bred tilslutning

allerede før de formelle forhandlingene startet opp.

Spørsmålet om hvor stort mangfold som skal bevares, var fremme særlig i diskusjonen om konvensjonens målsetting. Mennesket er biologisk sett en del av klodens biologiske mangfold, og vi påvirker det øvrige mangfoldet i kraft av vår eksistens. Samtidig som vi av mange grunner ønsker å beskytte mest mulig av mangfoldet, er det også mangfold vi ønsker å redusere, for eksempel sjukdomsfremkallende organismer, eller som vi ønsker å endre, for eksempel gjennom utviklingen innen akvakultur og landbruk. På denne bakgrunn ble det etterhvert enighet om at det ikke ville være mulig å sette noe generelt mål for hvor stor del av mangfoldet som skal bevares.

Fra utviklingslandenes side ble suverenitetsprinsippet fremhevet som grunnleggende for konvensjonens bestemmelser. Følgelig ble suverenitetsprinsippet i Stockholmserklæringen fra FNs konferanse om det menneskelige miljø i 1972 nedfelt som førende prinsipp i konvensjonens operative del. Her slås det fast at landene har den suverene rett til å utnytte sine egne ressurser samtidig som de har plikt til å sikre at aktivitet innenfor deres jurisdiksjonsområde eller kontroll ikke ødelegger miljøet i andre land.

Gjennomgående for forhandlingene var at utviklingslandene var lite villige til å påta seg forpliktelser om vern og bærekraftig bruk av biologisk mangfold nasjonalt uten først å få større klarhet i hvilke finansielle og andre ressurser som ville bli stilt til rådighet for dette formål. De fremholdt at utviklingslandene forvalter den klart største andelen av klodens biologiske mangfold og tilhørende genetiske ressurser. Før de aksepterte omfattende forpliktelser på egne vegne ville de ha klarlagt hvilke forpliktelser industrilandene ville påta seg, særlig med hensyn til overføring av teknologi og finansielle ressurser.

USA delte gjennomgående utviklingslandenes skepsis til å påta seg nasjonale forpliktelser. Langt på vei reflekterte denne skepsisen også USAs motstand mot å påta se mange av forpliktelsene knyttet til teknologi- og finansieringsspørsmålene.

Det ble fremmet et forslag om å etablere globale lister for arter og områder som ville kreve særlig beskyttelse. Det var særlig Frankrike, Australia og observatørene fra de internasjonale miljøvernorganisasjonene som mente at dette var et viktig instrument under konvensjonen. Forslaget møtte imidlertid så stor motstand at det falt.

Fra nordisk hold ble det arbeidet for at bevaringsforpliktelsene skulle fokusere på nasjonal handling. Det ble utarbeidet et tekstfor-

slag som forpliktet Partene, så langt mulig, til selv å identifisere både mangfold som krever særlige bevaringstiltak og aktiviteter som kan true dette mangfoldet. Forslaget inneholdt også kriterier for identifisering av mangfold som krever bevaringstiltak.

Forslaget ble i utgangspunktet møtt med en viss skepsis fordi det av flere ble sett på som en for omfattende forpliktelse. Forslaget vant imidlertid tilslutning i de avsluttende rundene av forhandlingene, særlig fordi sentrale utviklingsland fant at de foreslåtte forpliktelsene sto i forhold til blant annet industrilandenes forpliktelser til overføring av teknologi og finansielle ressurser, og fordi verdien av den fleksibilitet det nordiske forslaget ga for tilpasning til nasjonale forhold ble bedre forstått.

Bestemmelser om en miljø sikker håndtering av bioteknologi var et sentralt punkt under forhandlingene som mange land la stor vekt på. Spørsmålet gjaldt både forpliktelser om sikker håndtering av bioteknologi på nasjonalt nivå og sikkerhetsspørsmål knyttet til introduksjon av genmodifiserte organismer i andre land. Med unntak av USA og til dels Japan var det bred enighet blant landene om at konvensjonen burde inneholde bestemmelser på dette området. Særlig EF-landene argumenterte for at det var behov for klarere regler her. I konvensjonen opererer man med begrepet «enhver levende organisme som er et resultat av bioteknologi». Dette begrepet kan omfatte flere organismer enn begrepet genmodifiserte organismer. Imidlertid synes de fleste land å forstå formuleringen slik at den tilsvarer begrepet «genmodifiserte organismer». I proposisjonens videre behandling av disse spørsmålene brukes derfor sistnevnte begrep.

I forhandlingene var utviklingslandene opptatt av å komme fram til en rimelig balanse mellom tilgang til genetiske ressurser og tilgang til forskningsresultater og produkter basert på utnyttelsen av slikt materiale. Bakgrunnen for dette var at mesteparten av det biologiske mangfoldet, mellom 50 og 90 prosent av artene, finnes i utviklingsland. De genetiske ressursene som utgjør hovedgrunnlaget for matproduksjonen i verden stammer i stor grad fra utviklingsland. En stor del av medisinske produkter er også basert på biologisk materiale fra utviklingsland. Ettersom forskning og utvikling på disse områdene i stor grad foregår i, og først og fremst for, industriland, utgjør utviklingslandenes biologiske ressurser et viktig grunnlag for økonomisk virksomhet i den industrialiserte verden. Utviklingen av den bioteknologiske forskningen og en mer omfattende patentpraksis mht. bioteknologiske produkter har ytterligere forsterket disse tendensene.

Forhandlingene om disse spørsmålene var vanskelige. Utviklingslandene ønsket formuleringer som regulerte andre lands tilgang til de biologiske ressursene, og var samtidig interessert i omfattende forpliktelser mht. teknologioverføring og forskningssamarbeid. Industrilandene var tilbakeholdne med å gå inn på for vidtgående forpliktelser om overføring av teknologi, inkludert bioteknologi, uten at man samtidig sikret tilfredsstillende forpliktelser mht. bevaring av og tilgang til det biologiske mangfoldet. En underliggende konflikt var tendensen til i økende grad å knytte eiendomsrett til bioteknologiske produkter i form av patenter.

Etter hvert ble det enighet om at spørsmålet om patenter og andre former for eiendomsrettigheter i disse forhandlingene ikke kunne ses atskilt fra pågående forhandlinger i andre fora, som Uruguay-runden i GATT og i Verdensorganisasjonen for immatrielle eiendomsrettigheter (WIPO), der de samme landene deltok. Dette åpnet veien for et balansert kompromiss.

Kompromisset man kom fram til fastslår på den ene siden statenes suverene rett til å bestemme over utnyttelsen av sine naturressurser, og at dette også innebærer at statene kan avgjøre om et annet land skal få tilgang til disse ressursene. Man skal imidlertid fremme slik tilgang på gjensidig aksepterte vilkår. På den andre siden skal Partene fremme en rettferdig og rimelig fordeling av forskningsresultater og annen utnyttelse av genetisk materiale med de Parter som bidrar med slikt materiale. Videre skal Partene fremme tilgang til og overføring av relevant teknologi til andre Parter, særlig til land som bidrar med genetisk materiale. Slik tilgang og overføring skal skje på en måte som tar tilstrekkelig og effektivt hensyn til immatrielle eiendomsrettigheter.

Industrilandenes finansielle forpliktelser under konvensjonen ble et annet sentralt forhandlingstema. Utviklingslandene påpekte at tiltak for å beskytte deres biologiske mangfold ofte ville komme i konflikt med ønsket om å utnytte naturressursene for å fremme økonomisk og sosial utvikling. En forutsetning for at disse landene skulle kunne påta seg slike forpliktelser utover det som av nasjonale hensyn blir ansett som hensiktsmessig var at de fikk kompensasjon for de ekstra kostnader dette vil påføre dem.

Opprinnelig ønsket utviklingslandene å få dekket *alle* kostnader ved gjennomføring av forpliktelser under konvensjonen. Det ble imidlertid påpekt at også utviklingslandene selv har en direkte egen nytte av å forvalte sine naturressurser på en slik måte at det blir bevart for fremtidige generasjoner. Alle land

burde derfor, etter evne, påta seg å mobilisere midler til gjennomføring av konvensjonen. Fra de fleste industriland ble det imidlertid ansett som rimelig at de *ekstrakostnader* utviklingslandene påføres ved å iverksette tiltak for å ivareta globale hensyn ved beskyttelse av det biologiske mangfold ble dekket fra industrilandene, ettersom ikke minst industrilandene vil dra nytte av at utvildingslandene iverksetter slike tiltak.

De finansielle spørsmålene ble først behandlet i substans relativt sent i forhandlingsprosessen. Dette skyldtes bl.a. at man ville ha en oversikt over hvilke forpliktelser om bevaring og bærekraftig bruk av de biologiske ressursene konvensjonen ville inneholde før man bestemte de finansielle forpliktelsene.

Som i klimaforhandlingene ble det vanskeligste spørsmålet i avslutningsfasen hvorvidt Den globale miljøfasiliteten (GEF) skulle utpekes til multilateral finansieringsmekanisme for konvensjonen. Utviklingslandene gikk inn for et eget fond under konvensjonen etter mønster av Montreal-protokollen om beskyttelse av ozonlaget. Dette gikk en samlet industrilandskrets imot. Det ble vist til at GEF var opprettet nettopp for å finansiere globale miljøtiltak inkludert biologisk mangfold, og var forutsatt å bestå av addisjonelle midler. Dessuten var GEF allerede akseptert som interimsmekanisme for klimakonvensjonen.

Etter meget vanskelige forhandlinger, kom man fram til en løsning basert på klimakonvensjonens bestemmelser. Industrilandene påtar seg å dekke de omforente ekstrakostnadene utviklingslandene påføres. GEF utpekes som multilateral finansieringsmekanisme inntil Partsmøtet utpeker en permanent mekanisme.

Konvensjonen om biologisk mangfold ble vedtatt ved konsensus av forhandlingskomitéen i Nairobi 22. mai 1992. På møtet ble det også vedtatt 3 resolusjoner om henholdsvis den foreløpige finansieringsmekanismen, om internasjonalt samarbeid frem til konvensjonen trer i kraft, og om konvensjonens forhold til bevaring av plantegenetiske ressurser. Konvensjonen ble vedtatt oversendt FNs konferanse for miljø og utvikling, UNCED, hvor den ble åpnet for undertegning 5. juni.

Av FNs totale antall medlemsland på 179 har nå 160 land, deriblant Norge, samt EF som fellesskap, undertegnet avtalen. USA uttalte at de inntil videre ikke vil undertegne konvensjonen. Deres avvisning var hovedsakelig begrunnet i at konvensjonen etter deres syn ga for dårlig beskyttelse av patentrettighetene til den bioteknologiske industrien og ikke har en tilfredsstillende omtale av de finansielle spørsmål. USA var heller ikke tilfreds med konvensjonens bestemmelser om bioteknologi.

I påvente av at konvensjonen skal tre i kraft arbeides det på internasjonalt nivå med oppfølgingen av konvensjonen. Framdrift og prioritering av dette arbeidet vil i stor grad bli bestemt av møtet i den mellomstatlige komitéen som er planlagt sammenkalt av FNs miljøvernprogram, UNEP, i september 1993.

Som et ledd i forberedelsene til dette møtet, har UNEP nedsatt fire paneler som skal utarbeide et faglig grunnlag for komitéens arbeid. De nordiske land har sentrale roller i dette arbeidet. Norge leder et panel som skal utarbeide forslag til prioriteringer og prinsipper for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold samt et forslag til en vitenskapelig dagsorden. De øvrige panelene behandler spørsmål om vurdering av bevaringskostnader og verdsetting av biologisk mangfold, finansierings- og teknologioverføringsspørsmål, samt behovet for og elementer i en protokoll om overføring og håndtering av genmodifiserte organismer.

Som et ytterligere ledd i forberedelsene til møtet i den mellomstatlige komité vil Norge i samarbeid med UNEP arrangere en forberedende konferanse om biologisk mangfold i mai 1993. Konferansen vil behandle de temaene som panelene behandler og vil representere et bredere forum for innspill til dette arbeidet.

Arbeidet i UNEP-regi med landstudier for å kartlegge behovet for bevaringstiltak og kostnadene ved slike tiltak, er også en viktig del av det internasjonale oppfølgingsarbeidet. Norge har dekket kostnadene og bistått i arbeidet med en slik studie i Indonesia. En slik studie er også utarbeidet for Norge.

III KONVENSJONENS HOVEDINNHOOLD

Konvensjonen er den første globale avtale som omfatter vern og bærekraftig bruk av alt biologisk mangfold. Den er utpreget prosessorientert og har preg av å være en rammekonvensjon som krever videreføring om protokoller og mer detaljerte oppfølgingsforpliktelser mellom Partene. Det blir også nødvendig med utdypende tolkninger av konvensjonsteksten for å finne et omforent nivå for oppfølging.

Konvensjonen inneholder bestemmelser om bevaring av biologisk mangfold gjennom vern og bærekraftig bruk. Konvensjonen inneholder også bestemmelser om hvordan og på hvilke betingelser Partene skal få adgang til genetiske ressurser. Videre er det bestemmelser om overføring av kunnskap mellom Partene, samt av finansielle tilleggsressurser fra industriland til utviklingsland. Et viktig siktemål med konvensjonen er å bidra til en

mer rettferdig fordeling av kostnadene og fordelene ved bevaring og bruk av biologisk mangfold.

Konvensjonens artikkel 5 inneholder bestemmelser om samarbeid i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon samt bestemmelser om konsekvensanalyser og avbøtende tiltak ved prosjekter som kan ødelegge biologisk mangfold i andre land (artikkel 14). Disse bestemmelsene er viktige i tilfeller der man ønsker å unngå miljøskadelig påvirkning fra andre land, f.eks. i form av langtransportert forurensning og radioaktivt avfall og nedfall.

Bevaringsforpliktelsene i konvensjonen er generelt formulert og omfatter alle sektorer. Blant annet forplikter Partene seg til at hensynet til bevaring av biologisk mangfold så langt som mulig og hensiktsmessig skal integreres i sektorplaner. Det er imidlertid ikke formulert spesifikke forpliktelser knyttet til sektorer som fiske, havbruk, jordbruk eller skogbruk i konvensjonen. Dette er spørsmål som senere kan tas opp i separate protokoller eller på annen måte dersom Partene ønsker det. Om forvaltningen av økonomisk utnyttbare ressurser i marine økosystem sier konvensjonen imidlertid at de skal være i overensstemmelse med de rettigheter og plikter landene har ifølge internasjonal havrett (Art 22).

I bevaringsforpliktelsene legges det i hovedsak opp til nasjonale prosesser der Partene selv skal identifisere biologisk mangfold som krever bevaringstiltak og aktiviteter som kan true dette mangfoldet. Partene er forpliktet til å utvikle nasjonale strategier for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold som blant annet skal reflektere de ulike bevaringstiltakene som er nevnt i konvensjonen. Partene skal med jevne mellomrom rapportere til Partsmøtet om de tiltak som settes i verk for å gjennomføre konvensjonens bestemmelser, og hvor effektive disse er i å nå konvensjonens mål.

Konvensjonen setter ikke mål for omfanget av de ulike bevaringstiltakene og pålegger heller ikke Partene å utvikle konkrete virkemidler så som juridiske eller økonomiske virkemidler får å gjennomføre tiltakene. Rammen for det nasjonale bevaringsarbeidet utgjøres imidlertid av forpliktelsen om å utarbeide nasjonale strategier for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold. De nasjonale strategiene vil være viktige for å kunne innarbeide bevaringsarbeidet i de ulike sektorene og så langt som mulig og hensiktsmessig innen de ulike forvaltningsnivåene, samt å sikre berørte grupper deltakelse i dette arbeidet.

Håndteringen av bioteknologi og fordelingen av de verdier som skapes ved bruken av teknologien, står sentralt i konvensjonen. Be-

stemmelsene om miljøsikker håndtering av bioteknologi er relativt generelle og uforpliktende. Partene skal håndtere bioteknologi på en miljøsikker måte. Videre skal all tilgjengelig informasjon om egne sikkerhetsprosedyrer og potensiell miljørisiko følge introduksjonen av genmodifiserte organismer til et land fra et annet. Konvensjonen sier også at Partene skal vurdere behovet for og detaljene i en egen protokoll om overføring, håndtering og bruk av genmodifiserte organismer som kan skade biologisk mangfold. Dette innebærer at konvensjonen kan bli et første forum for et globalt forpliktende samarbeid om sikkerhetsspørsmål innen bioteknologi der også utviklingslandene deltar.

Konvensjonen inneholder bestemmelser om teknologisamarbeid med og teknologioverføring til andre konvensjonsparter, spesielt til Parter som er utviklingsland. Særlig skal det fremmes teknologioverføring til Parter, særlig Utviklingsland, som stiller genressurser til disposisjon. Slikt teknologisamarbeid skal skje på gunstige vilkår og på gjensidig aksepterte vilkår. Overføring av patentbeskyttet teknologi skal skje på vilkår som er i overensstemmelse med effektiv beskyttelse av immatrielle eiendomsrettigheter. Samtidig skal Partene samarbeide, i henhold til internasjonal og nasjonal lovgivning, for å sikre at immatrielle eiendomsrettigheter støtter opp under konvensjonens mål.

Konvensjonen har bestemmelser om vederlag til leverandørlandet for genmateriale. Leverandørland defineres som et land som enten er opprinnelsesland eller har skaffet seg det aktuelle genmaterialet på en måte som er i tråd med konvensjonens bestemmelser. Dette innebærer at land som er leverandører av genetisk materiale på gjensidig avtalte vilkår har krav på vederlag i henhold til konvensjonsbestemmelsene. Men dette gjelder bare for materiale som utveksles fra og med den dato konvensjonen trer i kraft. Genmateriale som er utvekslet tidligere, omfattes ikke av konvensjonens bestemmelser, noe som gjør at det fortsatt kan sies å gjenstå et "rettferdighetsproblem" i forbindelse med materiale som er innhentet uten vederlag og i dag hovedsakelig befinner seg i genbanker. I resolusjon nr. 3 vedtatt av forhandlingskomitéen den 25.5.92 i forbindelse med vedtakelsen av selve konvensjonsteksten, anerkjenner Partene behovet for å løse gjenstående problemer som ikke er løst under konvensjonsforhandlingene, herunder spørsmålet om tilgang på materiale som ikke er ervervet i tråd med konvensjonens bestemmelser og som i dag befinner seg i genbanker. Det andre uløste spørsmålet som eksplisitt nevnes i resolusjonen gjelder spørsmå-

let om hvordan foredlingsarbeidet som har vært drevet av bønder lokalt i generasjoner skal tilgodeses. Konvensjonen inneholder på flere punkter formuleringer om urbefolknings og lokalsamfunns rettigheter og behovet for å tilgode disse gruppene ved fordeling av fordelene ved utnyttelse av genetiske ressurser, men uten at det er utformet konkrete mekanismer for dette. Norge vil søke å bidra til løsninger på disse problemene i det videre arbeid med konvensjonen, samt i andre relevante fora.

Konvensjonen slår fast at hver enkelt Part har myndighet til å bestemme hvorvidt det skal gis adgang til partenes generiske ressurser. Når slik adgang gis, skal dette skje på gjensidig avtalte vilkår. Partene skal søke å legge forholdene til rette for tilgjengelighet til genressurser for bruk av disse på en miljømessig forsvarlig måte. Partene skal fremme rettferdig fordeling av de fordeler som oppstår ved utnyttelse av det genetiske materialet med den Part som har stilt disse til rådighet.

På det nasjonale planet skal Partene så langt mulig sørge for nødvendig finansiering av de tiltak som kreves for å oppfylle konvensjonens forpliktelser.

Industrilandene påtar seg videre å bidra med nye, addisjonelle ressurser til utviklingslandene for å dekke de omforente tilleggskostnadene de får ved å oppfylle konvensjonens bestemmelser (Art. 20 paragraf 2). Disse tilleggskostnadene skal, omforenes med den finansielle mekanismen for konvensjonen i henhold til retningslinjer fastsatt av Partsmøtet. De finansielle bidragene skal ta hensyn til en rimelig byrdefordeling mellom industrilandene. Utviklingslandenes mulighet til å følge opp sine forpliktelser under konvensjonen avhenger av industrilandenes oppfølging av forpliktelsene om å bidra med finansielle ressurser og teknologioverføring.

Finansieringsmekanismen skal fungere under Partsmøtets autoritet og rettledning. Partsmøtet skal treffe beslutninger om mekanismens politikk, strategier, programprioriteringer og utvalgelseskriterier. Foreløpig skal Den globale miljøfasiliteten (GEF) i regi av Verdensbanken, FNs miljøprogram (UNEP) og FNs utviklingsprogram (UNDP) fungere som den operasjonelle del av finansieringsmekanismen under konvensjonen. Det er forutsatt at GEF omstruktureres og åpnes for medlemskap for alle land.

I henhold til konvensjonen skal Partene regelmessig rapportere til Partsmøtet om de tiltak som er truffet for å oppfylle bestemmelsene under konvensjonen og deres effektivitet når det gjelder å oppfylle konvensjonens mål (Art. 26). De nasjonale biodiversitets-strategi-

ene vil spille en viktig koordinerende rolle for Partenes overholdelse av rapporteringsforpliktelsen.

Konvensjonen trer i kraft 90 dager etter at det 30. landet har ratifisert avtalen. Det første Partsmøtet vil bli avholdt innen ett år etter at konvensjonen har trådt i kraft.

IV FORHOLDET TIL ANDRE INTERNASJONALE AVTALER.

Arbeidet med bevaring av det biologiske mangfold er et aspekt ved de aller fleste arbeidsfeltene innen miljø- og utvikling. Dette innebærer at konvensjonen relaterer seg til en lang rekke nasjonale, regionale og globale prosesser. Dette kommer klart til uttrykk i handlingsplanen Agenda 21 fra FNs konferanse om miljø og utvikling (UNCED) i juni 1992. I tillegg til i all hovedsak å dekke Agenda 21s kapittel 15 om bevaring av biologisk mangfold, vil konvensjonen være et instrument for oppfølging av en rekke av de øvrige elementene i handlingsplanen både på nasjonalt og internasjonalt nivå. Dette gjelder kapittel 8 om å integrere miljø og utvikling i beslutningsprosessen, kapittel 9 til 22 om forvaltning av naturressursene, kapitlene 23 til 32 om ikkestatlige gruppers rolle i miljø- og utviklingsarbeid, og også kapitlene om teknologioverføring og finansielle ressurser. Oppfølgingen av konvensjonen vil nødvendigvis gjøre en mer detaljert utarbeidelse av kriterier og retningslinjer for gjennomføring av tiltak på disse områdene.

Arbeidet med oppfølgingen av konvensjonen vil også utgjøre en viktig del av oppfølgingen av skogprinsippene fra UNCED og kapittel 11 i Agenda 21 om avskogning både på nasjonalt og internasjonalt nivå.

Av alle truslene overfor klodens biologiske mangfold er trusselen om omfattende klimaendringer blant de største. Opprettholdelse av biologisk mangfold vil samtidig være av stor betydning for økosystemenes evne til å tilpasse seg klimatiske endringer. Det er derfor viktig at de klimatiltak som iverksettes i klimakonvensjonen er i overensstemmelse med målene i biodiversitetskonvensjonen, slik at klimatiltakene i seg selv ikke bidrar til tap av mangfold.

I forhold til allerede eksisterende konvensjoner om bevaring av arter eller leveområder, vil biodiversitetskonvensjonen gjennom sin generelle og overgripende form på mange måter få en overordnet betydning. Dette vil særlig gjelde i forhold til Bonnkonvensjonen som tar sikte på å bevare truede arter som trekker over landegrensene, Ramsarkonvensjonen som forplikter Partslandene til å ta vare på internasjonalt viktige våt-

marksområder og Washingtonkonvensjonen (CITES) som regulerer handel med truede arter. Disse konvensjonene har detaljerte bestemmelser for oppfølging på avgrensede områder av biodiversitetskonvensjonens felt. Det samme gjelder internasjonale avtaler som Bemkonvensjonen om vern av ville planter og dyr og deres naturlige leveområder (som stort sett bare omfatter europeiske land), konvensjonen om bevaring av Antarktis' levende marine ressurser (CCAMLR), UNESCO-konvensjonen om bevaring av verdens natur- og kulturarv, samt i noen grad ITTA (Den internasjonale tropiske tømmeravtalen). Disse siste har imidlertid bare regional dekning eller har relativt liten betydning i biodiversitetssammenheng.

Konvensjoner som omhandler forurensningsproblemer, f.eks. farlige kjemikalier og avfall er også av stor betydning for bevaring av biologisk mangfold.

Et dokument som kan få stor betydning, er FAOs internasjonale forståelse («undertaking») vedrørende plantegenetiske ressurser. Denne er ikke folkerettslig bindende i dag. Det er fremmet forslag om at den blir omformet og tilpasset biodiversitetskonvensjonen som en protokoll under denne. Det er, uansett om en slik løsning er mulig eller ikke, viktig at oppfølgingen av denne forståelsen og biodiversitetskonvensjonen blir samkjørt. Dette er også uttrykt gjennom resolusjon nr. 3 som ble vedtatt av Partene ved sluttforhandlingene av biodiversitetskonvensjonen i Nairobi 22.05.1992.

V ADMINISTRATIVE OG ØKONOMISKE KONSEKVENSER.

Tapet av biologisk mangfold i Norge er av en langt mindre størrelsesorden enn det globale. Dels skyldes dette en godt utviklet miljøpolitikk, dels at vi også har mindre mangfold enn mange andre land. Tapet av mangfold de siste tiårene kan ha redusert vår nasjonale handlingsfrihet på flere områder. Årsakene til dette tapet er de samme prosessene som på globalt nivå. For Norges vedkommende er det særlig habitatødeleggelse og overhøsting men også forurensning, uheldige utslipp av organismer samt en innsnevring av mangfoldet i landbruket. Eksempler på tap av mangfold og utviklingsmuligheter er knyttet til forsurende skader, overbeiting av reinbeiter, overfiske av marine ressurser, en sterk reduksjon av større sammenhengende og lite påvirkede områder med skog og fjell. Hva som er gått tapt ved at mange lokale husdyrarter og plantesorter er gått ut av bruk i løpet av de siste femti år, har vi ikke oversikt over.

En rekke av de negative utviklingstendensene er imidlertid snudd de senere år. Strengere reguleringer i fiskeriene har ført til vekst i fiskebestandene. Flere arter har reagert positivt på vernetiltak og bestandene av isbjørn, havørn og bever har økt etter at fredning ble satt i verk. Andre arter som f.eks. elg, hjort og rådyr har økt i antall som følge av bestandsforvaltning og fordelaktige endringer i skogsvegetasjon. Selv om mange lokale husdyrarter og plantesorter er gått ut av bruk, er mange av dem de senere år bevart gjennom vernebestander og genbanktiltak.

Konvensjonen setter ikke mål for omfanget av de ulike bevaringsforpliktelsene og pålegger heller ikke Partene å utvikle konkrete virkemidler, så som juridiske eller økonomiske virkemidler, for å gjennomføre forpliktelsene. Det vil ikke være nødvendig med endring i lover eller forskrifter for å kunne ratifisere konvensjonen fra norsk side.

Regjeringen vil utarbeide en nasjonal strategi og handlingsplan for biologisk mangfold som vil beskrive Regjeringens politikk på området og hvilke tiltak som vil bli gjennomført i henhold til konvensjonens intensjoner. Det er et mål at oppfølgingen integreres i all virksomhet som har ansvar for biologisk mangfold eller for aktiviteter og prosesser som påvirker mangfoldet. Konvensjonens innledende paragrafer om fore-var-prinsippet og prinsippet om å angripe årsakene til tap av biologisk mangfold vil ligge til grunn.

Handlingsplanen vil være viktig for å få til en samordnet, kostnadseffektiv og økologisk forsvarlig bevaringspolitikk. Kostnadseffektivitet skal baseres på langsiktige helhetsvurderinger som innberegner hensynet til biologisk mangfold og kommende generasjoner. Retningslinjer for arbeidet med handlingsplanen er nærmere beskrevet i Stortingsmelding nr. 13 (1992-93) Om FN's konferanse om miljø og utvikling. Handlingsplanen, og gjennomføringen av denne, vil fylle forpliktelsen i konvensjonen om å vedta nasjonale handlingsplaner og strategier og å rapportere om iverksatte tiltak til Partsmøtet.

For å sikre en mest mulig hensiktsmessig oppfølging av forpliktelsene under konvensjonen kan det på enkelte områder bli aktuelt å utvikle nye lovbestemmelser. Dette gjelder spesielt innen følgende områder:

1. Konvensjonen forplikter Partene til så langt mulig og hensiktsmessig å unngå introduksjon av, samt å kontrollere og utrydde fremmede arter som kan true biologisk mangfold. Norsk lovverk er i dag ikke like dekkende for alle organismegrupper, som for eksempel insekter, mose, sopp og lav. Miljøverndepartementet vil i samråd med andre

berørte departementer se nærmere på, behovet for utvidelse og samordning av lovverk på området (jfr. St. meld. nr. 13 (1902-93), side 140).

2. I henhold til konvensjonen skal Partene etablere ordninger for å sikre at det i egen politikk og programmer er tatt hensyn til miljøkonsekvenser som kan skade biologisk mangfold. I lys av den internasjonale utvikling på området, bl.a. i EF, vil Miljøverndepartementet, i samråd med andre berørte departementer, vurdere hvilke ordninger som kan etableres på området.
3. Konvensjonen inneholder bestemmelser om at tilgang på genetiske ressurser (herunder import) skal skje på gjensidig aksepterte vilkår. Det er pr. i dag ikke behov for endringer av norsk lovverk på området. Behovet for lovverk på feltet vil imidlertid avhenge av den internasjonale utviklingen. Dersom Partene på et senere stadium blir enige om å fastlegge mer konkrete rettigheter eller plikter på dette området kan det bli behov for å vurdere nærmere gjennomføringslovgivning eller forskriftsregulering (jfr. St. meld. nr. 13 (1992-93), side 140).
4. Konvensjonen forplikter Partene til at all tilgjengelig informasjon om miljørisiko og sikkerhetsreguleringer knyttet til genmodifiserte organismer skal følge disse når de overføres fra et land til et annet. Miljøverndepartementet vil etter planen sende forslag til hjemmelsbestemmelser om dette i genteknologiloven på høring i løpet av andre kvartal 1993 (jfr. Ot. Prp. nr. 8 (1992/93) Om genteknologiloven, side 37-39, og Stortingets behandling av denne).

Fra norsk side sikter en mot å oppfylle de finansielle forpliktelsene i artikkel 20.2 om bidrag til utviklingsland gjennom Den globale miljøfasiliteten (GEF) med addisjonelle midler i tillegg til og adskilt fra bistandsbudsjettet. Bidraget vil bli dekket fra Utenriksdepartementets budsjetttrammer (Klimafondet). Det påpekes at forpliktelsene gjelder for alle industriland, og at hensynet til byrdefordeling er reflektert i konvensjonen. Det er for tidlig å si noe eksakt om størrelsen på Norges bidrag. Fra norsk side vil en legge vekt på stram byrdefordeling med deltakelse fra de store industriland.

Bestemmelsene i artiklene 15 til 19 om rettferdig fordeling av godene som oppstår ved utnyttelse av genetisk materiale, teknologioverføring og vitenskapelig og faglig samarbeid vil dels kunne dekkes innen rammen av konvensjonens finansieringsmekanisme, dels ved faglig bistandssamarbeid og dels ved å fremme et

sterkere samarbeid mellom interessenter i privat sektor.

Norsk andel av utgiftene ved driften av konvensjonssekretariatet vil bli fremmet i forbindelse med vanlig budsjettprosedyre.

VI NÆRMERE OM KONVENSJONENS BESTEMMELSER

Innledende bestemmelser

De innledende bestemmelsene fastslår bl.a. at bevaringen av det biologiske mangfold er et fellesansvar for menneskeheten, at føre-var-prinsippet må legges til grunn for forvaltningen av disse ressursene og at hvert enkelt land har ansvar for å sikre sitt eget biologiske mangfold. Videre fremheves urbefolkningens rolle og muligheter i forbindelse med forvaltningen av biologiske ressurser, samt den avgjørende rolle kvinner har for å ta vare på mangfoldet.

Artikkel 1, Målsettinger

I tillegg til målsettinger om vern og bærekraftig bruk av biologisk mangfold, er en rettferdig fordeling av utbytte ved utnyttelse av genetiske ressurser en målsetting i konvensjonen.

Artikkel 2, Begreper

Begrepsbruken er tilpasset konvensjonsoppfølgingen, og er ikke ment å skulle anses som strengt vitenskapelige definisjoner.

Artikkel 3, Prinsipp

I denne artikkelen slås det fast at landene har den suverene rett til å utnytte sine egne ressurser samtidig som de har plikt til å sikre at aktivitet innenfor deres jurisdiksjonsområde eller kontroll ikke ødelegger miljøet i andre land eller i områder utenfor landenes nasjonale jurisdiksjon.

Materielle bestemmelser

Artikkel 4, Anvendelsesområde

Artikkelen slår fast at konvensjonens bestemmelser gjelder innenfor en kontraherende Parts jurisdiksjonsområde når det gjelder *biologisk mangfold* på ulike nivåer. Når det er tale om *prosesser* og *aktiviteter* som gjennomføres under en Parts jurisdiksjon eller kontroll, skal konvensjonen komme til anvendelse både innenfor vedkommende Parts jurisdiksjonsområde og utenfor grensene for nasjonal jurisdiksjon. Dette gjelder uavhengig av hvor

virkningene av disse prosessene eller aktivitetene inntreffer.

Artikkel 5, Samarbeid

Artikkelen fastslår at Partene på passende måte skal samarbeide med hverandre, enten direkte eller gjennom internasjonale organisasjoner, om forvaltningen av biologisk mangfold.

Artikkel 6, Generelle tiltak

Artikkelen omfatter bestemmelser om nasjonale handlingsplaner for vern- og bærekraftig bruk av biologisk mangfold samt integrering av hensyn til slikt mangfold i relevante sektorers planlegging og virksomhet.

Artikkel 7, Identifisering og overvåking

Alle land skal, så langt mulig og hensiktsmessig, identifisere de viktigste typer av biologisk mangfold i forbindelse med oppfølgingen av konvensjonen. En liste over slike kategorier utgjør vedlegg I til konvensjonen. Disse elementene av mangfold skal så Partene overvåke. Artikkel 7 inneholder også en bestemmelse om identifisering og overvåking av de viktigste virksomheter som kan true biologisk mangfold.

Artikkel 8, In-situ bevaring

Artikkelen forplikter landene til, så langt det er mulig og hensiktsmessig, å iverksette ulike tiltak for vern, rehabilitering og bærekraftig bruk av biologisk mangfold. Aktuelle tiltak er etablering av et system av verneområder eller områder som krever særlige tiltak for å bevare det biologiske mangfold. Det legges også vekt på at områder som grenser til verneområder forvaltes på en forsvarlig og bærekraftig måte. Viktige biologiske ressurser, enten de er i eller utenfor verneområder, skal forvaltes på en måte som sikrer vern og bærekraftig bruk. Det skal også lages planer eller forvaltningsstrategier for å restaurere ødelagte økosystem og styrke truede arters overlevelse.

Risiko ved bruk og utsetting av genmodifiserte organismer som kan ha uheldige miljømessige konsekvenser, skal reguleres eller kontrolleres. Videre skal Partene forhindre introduksjon av, kontrollere eller utrydde fremmede arter som kan true biologisk mangfold.

Videre skal landene respektere og ta vare på den kunnskap og tradisjonelle livsstil som urbefolkninger og lokale befolkningsgrupper har vedrørende vern og bærekraftig bruk av biologisk mangfold. Det bør stimuleres til at

slik bruk får et større omfang og at fordelene ved dette fordeles rettferdig i forhold til de som opprinnelig har kunnskapen.

Til slutt forplikter Partene seg til, spesielt i forhold til utviklingsland, å samarbeide om finansiell og annen støtte for å ivareta de vernehensyn som er omtalt ovenfor.

Artikkel 9, Ex-situ bevaring

Her gis det bestemmelser om vern av biologisk mangfold utenom naturlige omgivelser, f.eks. i genbanker, laboratorier, botaniske og zoologiske hager eller andre passende omgivelser. Ex-situ bevaring er i hovedsak et supplement til in-situ tiltak.

Artikkel 10, Bærekraftig bruk av biologisk mangfold

Artikkelen omfatter bestemmelser om integrering av hensynet til biologisk mangfold i nasjonale beslutningsprosesser, om bevaring av eksisterende bruksmåter som del av kulturtradisjoner der disse er bærekraftige og om samarbeid mellom myndigheter og privat sektor for å utvikle metoder som fremmer bærekraftig bruk av biologiske ressurser.

Artikkel 11, Stimulerende tiltak

Artikkelen pålegger Partene så langt det er mulig og hensiktsmessig å etablere økonomisk og samfunnmessig forsvarlige tiltak som kan stimulere til oppfølgelsen av konvensjonen.

Artikkel 12, Forskning og opplæring

Artikkelen har bestemmelser om Partenes ansvar for forskning og opplæring i forbindelse med konvensjonen, og legger spesiell vekt på behovet for bistand til utviklingslandene i denne sammenheng.

Artikkel 13, Bevisstgjøring og opplysning

Artikkelen understreker behovet for informasjon om viktigheten av bevaring av biologisk mangfold og av en bærekraftig forvaltning av biologiske ressurser, både på nasjonalt og internasjonalt plan.

Artikkel 14, Konsekvensanalyser og avbøtende tiltak

Artikkelen fastslår at enhver Part så langt det er mulig og på hensiktsmessig måte skal innføre prosedyrer for konsekvensanalyser for prosjekter som kan få vesentlige negative konsekvenser for biologisk mangfold. Siktemålet er

å unngå eller begrense slike virkninger. Artikkelen inneholder også bestemmelser om varsling og informasjonsutveksling mellom Partene om aktiviteter som kan føre til vesentlig skade på mangfoldet i andre land eller i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon. Slik skade skal man også ta initiativ til å hindre eller begrense mest mulig. Artikkelen inneholder også bestemmelser om å fremme nasjonalt og internasjonalt arbeid med økologisk katastrofehjelp i situasjoner der det er fare for vesentlig skade på biologisk mangfold. Når det gjelder spørsmålet om erstatningsansvar og kompensasjon for skade på biologisk mangfold over landegrensene, er det tatt inn en bestemmelse om at Partsmøtet skal drøfte dette nærmere.

Artikkel 15, Tilgang til generiske ressurser

I *paragraf 1* anerkjennes statenes suverene rettigheter over sine naturressurser, og deres myndighet til å bestemme over tilgangen til generiske ressurser.

Paragraf 2 bestemmer at hver Part skal søke å lette andre Parter tilgang til genetiske ressurser for bruk av disse på en forsvarlig måte.

Paragraf 3 definerer hvem som er å anse som leverandør av genetiske ressurser. Det er enten opprinnelseslandet eller en Part som har fått materialet på måter som er i overensstemmelse med konvensjonen.

I *paragrafene 4 og 5* slås det fast at når det gis tilgang til genetiske ressurser, skal dette skje på gjensidig aksepterte vilkår, og etter forhåndsgodkjenning fra den Part materialet kommer fra.

I følge *paragraf 6* skal en Part fremme forskningssamarbeid med de Parter som bidrar med genetisk materiale. Forskning og utvikling skal om mulig foregå i det landet materialet hentes fra.

Paragraf 7 forplikter Partene til å gjennomføre hensiktsmessige juridiske, administrative eller politiske tiltak med sikte på rimelig og likeverdig fordeling av resultatene fra forskning og utvikling og andre goder basert på utnyttelse av genetisk materiale bl.a. med Parter som bidrar med slikt materiale. Slik deling skal skje på gjensidig aksepterte vilkår.

Artikkel 16, Tilgang til og overføring av teknologi

Etter *paragraf 1* forplikter Partene seg til å bedre tilgjengeligheten for andre Parter til teknologi, inkludert bioteknologi, som er relevant for bevaring og bruk av biologisk mangfold eller genetiske ressurser.

I *paragraf 2* fastslås at slik tilgang til og overføring av teknologi til utviklingsland skal

skje på rettferdige og gunstige vilkår, inkludert på preferansevilkår når det er gjensidig enighet om dette. Slik tilgang til og overføring av teknologi skal skje under tilstrekkelig og effektiv beskyttelse av immaterielle eiendomsrettigheter.

Paragraf 3 forplikter Partene til å gjennomføre hensiktsmessige tiltak, på avtalte vilkår, for å fremme tilgang til og overføring av teknologi til Parter, særlig utviklingsland, som bidrar med genetisk materiale, inkludert teknologi beskyttet av immaterielle eiendomsrettigheter herunder patentrettigheter, i henhold til internasjonal lovgivning.

Etter *paragraf 4* påtar Partene seg å iverksette hensiktsmessige tiltak med sikte på at privat sektor letter tilgangen til, og bidrar til felles utvikling og overføring av teknologi til utviklingsland.

I *paragraf 5* erkjennes at immaterielle eiendomsrettigheter kan ha innflytelse på gjennomføring av konvensjonen, og Partene forplikter seg til å samarbeide under hensyn til nasjonal og internasjonal lovgivning for å sikre at slike rettigheter støtter opp under og ikke er i motstrid til konvensjonens mål.

Artikkel 17, Informasjonsutveksling

Partene forplikter seg til å lette tilgangen til offentlig tilgjengelig informasjon som er relevant for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold med særlig vekt på utviklingslandenes behov. Dette omfatter bl.a. utveksling av informasjon om faglig, vitenskapelig og sosioøkonomisk forskning, urbefolkningers og annen tradisjonell kunnskap samt, hvor dette er mulig, tilbakeføring av informasjon til opphavslandet.

Artikkel 18, Teknisk og vitenskapelig samarbeid

Partene skal fremme internasjonalt faglig og vitenskapelig samarbeid, særlig med utviklingsland, og med vekt på å styrke nasjonal kompetanse for å oppfylle konvensjonens formål. Partene skal på sitt første møte bestemme hvordan man skal etablere mekanismer for å stimulere og forenkle faglig og vitenskapelig samarbeid. Samarbeidet skal også omfatte urbefolkningers og annen tradisjonell teknologi, og opplæring av personell og utveksling av eksperter.

Artikkel 19, Håndtering av bioteknologi og fordeling av dens fordeler

I følge *Paragraf 1* skal hver av Partene gjennomføre hensiktsmessige tiltak for å sørge for effektiv deltakelse i bioteknologisk forskning

fra Parter, særlig utviklingsland, som bidrar med generiske ressurser til slik forskning. Der det er mulig bør forskningen foregå i opphavslandet.

Etter *paragraf 2* skal alle Parter gjennomføre alle praktiske tiltak for å fremme prioritert tilgang på en rimelig og likeverdig måte til resultater og fordeler av biotelmologi for Parter, særlig utviklingsland, som bidrar med genetisk materiale for slik bioteknologi. Slik tilgang skal skje på gjensidig aksepterte vilkår.

Paragraf 3 pålegger Partene å vurdere behovet for, og detaljene i en protokoll der det fastlegges egnede prosedyrer, herunder særlig forutgående informert samtykke, for sikker overføring, håndtering og bruk av levende modifiserte organismer som er et resultat av bioteknologi, og som kan ha uheldige virkninger på bevaring og bærekraftig bruk av det biologiske mangfold.

Paragraf 4 pålegger Partene bl.a. en plikt til å oversende til et mottakerland enhver tilgjengelig informasjon om sikkerhetsforskrifter for og mulige skadevirkninger av spesifikke genmodifiserte organismer som skal introduseres i det landet.

Artikkel 20, Finansielle ressurser

Hver Part påtar seg i *paragraf 1*, i tråd med sine muligheter, nasjonale planer og prioritetninger, å yte finansiell støtte til nasjonale tiltak for å gjennomføre konvensjonens bestemmelser.

I *paragraf 2* forplikter industrilandene seg til gjennom en finansieringsmekanisme å bidra med nye tilleggsressurser for å dekke omforente tilleggskostnader for utviklingslandene ved å gjennomføre konvensjonen og som er avtalt med den finansielle mekanismen beskrevet i artikkel 21 i tråd med retningslinjer etablert av Partene. Andre land, inkludert land med overgangsøkonomier, kan frivillig påta seg forpliktelser på linje med industrilandene. Det skal tas hensyn til behovet for tilstrekkelige midler, forutsigbar og punktlig innbetaling av midler og byrdefordeling mellom bidragsytere.

Ifølge *paragraf 3* kan industriland også yte, og utviklingsland nyttiggjøre seg, finansielle ressurser gjennom bilaterale, regionale og andre multilaterale kanaler.

I *paragraf 4* slås det fast at utviklingslandenes oppfyllelse av konvensjonen er avhengig av at industrilandene oppfyller sine forpliktelser mht. finansielle ressurser og teknologi. Det gjøres klart at økonomisk og sosial utvikling og fattigdomsbekjempelse er utviklingslandenes fremste prioritet.

I *paragrafene 5, 6 og 7* understrekes ulike landegrupperes særlige situasjoner, bl.a. de minst utviklede land, små øystater og særlig miljømessig utsatte utviklingsland.

Artikkel 21, finansiell mekanisme

Paragraf 1 fastslår at det skal være en finansieringsmekanisme for finansielle ressurser til utviklingslandspartene på gave- eller særlig gunstige betingelser. Mekanismen skal fungere under Partsmøtets autoritet og retningslinjer, og være ansvarlig overfor Partsmøtet. Partene skal på sitt første møte bestemme hvilken institusjon som skal forstå driften av mekanismen. Det skal tas hensyn til behovet for rimelig byrdefordeling mellom bidragsyterne. Mekanismen skal ha en demokratisk og åpen styreform.

Paragraf 2 bestemmer at det første Partsmøtet skal fastlegge politikk, strategi og programprioriteringer samt retningslinjer for tilgang til de finansielle ressursene og kontrollrutiner. Dette skal skje i samråd med institusjonen som skal være mekanismens operative del.

I *paragraf 3* pålegges Partsmøtet å vurdere effektiviteten av mekanismen med regelmessige mellomrom.

Paragraf 4 pålegger Partene å vurdere å styrke eksisterende finansinstitusjoner for å yte finansiell støtte for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold.

Artikkel 22, Forholdet til andre internasjonale konvensjoner

Artikkelen slår fast at denne konvensjonen ikke skal berøre en Parts rettigheter og forpliktelser under eksisterende konvensjoner med mindre utøvelsen av slike rettigheter og forpliktelser vil forårsake en alvorlig skade på eller trussel overfor biologisk mangfold. Artikkelen slår i *paragraf 2* fast at gjennomføringen av konvensjonen i relasjon til det marine miljø skal være i overensstemmelse med stateres rettigheter og plikter i henhold til havretten.

Artikkel 23, Partsmøtet

Artikkelen slår fast at et Partsmøte opprettes, og at Eksekutivdirektøren i FNs miljøprogram, UNEP, skal innkalle til første Partsmøte ikke senere enn ett år etter at konvensjonen har trådt i kraft. Artikkelen har også bestemmelser om innkalling av ordinære og ekstraordinære Partsmøter og observatørdeltakelse. Artikkelen omtaler videre oppgaver for Partsmøtet som rapporteringsfrekvens, opprettelse av underliggende organer, opprettelse og revi-

sjon av protokoller og annekser og samarbeid med andre konvensjoner.

Artikkel 24, Sekretariat

Artikkelen inneholder bestemmelser om opprettelse av et sekretariat og dets oppgaver. Partsmøtet skal på sitt første møte utpeke Sekretariatet blant kompetente internasjonale organisasjoner som har sagt seg villig til å påta seg oppgaven.

Artikkel 25, Underliggende organ for vitenskapelig, teknisk og teknologisk rådgivning

Artikkelen slår fast at det opprettes et underliggende organ for vitenskapelig, teknisk og teknologisk rådgivning for å bistå Partsmøtet, og eventuelt andre underliggende organ, med råd. Organet skal på vitenskapelig grunnlag blant annet:

- vurdere status for det biologisk mangfold;
- gi råd om bruk av virkemidler;
- identifisere teknologi og kunnskap knyttet til bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold og om måter og virkemidler for overføring av slik teknologi og kunnskap;
- gi råd om forskningsprogram og internasjonalt vitenskapelig samarbeid innen feltet, og
- gi respons på vitenskapelige, tekniske, teknologiske og metodiske spørsmål Partsmøtet eller underliggende organ måtte ha. Gruppens mandat og funksjoner skal ytterligere utvikles av Partsmøtet.

Artikkel 26, Rapporter

Artikkelen slår fast at Partene skal rapportere om virkemiddelbruk og deres effektivitet for å oppnå målsettingene i konvensjonen. Perioden for slik regelmessig rapportering skal fastsettes av Partsmøtet.

Avsluttende bestemmelser

Artikkel 27, Tvisteløsning

Tvister skal først søkes løst gjennom forhandlinger mellom de berørte Parter. Dersom Partene ikke blir enige kan de, dersom de er enige om dette, søke bistand fra en tredje part. En Part kan ved ratifikasjon eller senere avgi en erklæring om at tvister som ikke er løst ved forhandling eller mellomkomst av en tredje part kan løses ved voldgift i samsvar med den prosedyre som er nedfelt i del 1 av annekset II, eller ved fremleggelse av tvisten for Den inter-

nasjonale domstol. Hvis Partene ikke har avgitt slik erklæring, og ikke blir enige om en annen fremgangsmåte, skal tvisten overlates til mekling etter en prosedyre som er nedfelt i del 2 av annekset II.

Artikkel 28 Vedtakelse av protokoller

Artikkelen pålegger Partene å samarbeide om å utvikle og vedta protokoller. Forslag til protokoll må fremlegges for Partene minst 6 måneder før det Partsmøte hvor forslaget skal behandles.

Artikkel 29 Endringer av konvensjonen eller protokoller

Artikkelen slår fast at enhver Part til konvensjonen eller en protokoll kan foreslå endringer i de respektive instrumenter. Endringene skal primært gjøres ved konsensusvedtak. Dersom alle forsøk på konsensus mislykkes kan endringen som en siste utvei vedtas ved to tredjedels flertall. Vedtatte endringer skal sendes til alle Parter for ratifisering eller godkjenning.

Artikkel 30 Vedtakelse og endring av vedlegg

Vedtakelse og endring av vedlegg til konvensjonen skal følge de samme prosedyrer som for vedtakelse og endring av protokoller. En Part kan imidlertid skriftlig reservere seg i forhold til et vedlegg.

Artikkel 31 Stemmerett

Artikkelen slår fast at hver Part har én stemme. Regionale økonomisk integrerte organisasjoner kan stemme med et antall som tilsvarer deres medlemsantall. Enkeltstater har da ikke stemmerett.

Artikkel 32 Konvensjonen og dens protokoller

En stat kan ikke bli Part i en protokoll uten også å være Part i konvensjonen.

Artikkel 33 Undertegning

Konvensjonen ble åpnet for undertegning i Rio de Janeiro av alle land og regionale økonomisk integrerte organisasjoner fra 5. juni 1992 til 14. juni 1992, og vil være åpen for undertegning ved FNs hovedkvarter i New York fra 15. juni 1992 til 4. juni 1993.

Artikkel 34 Ratifikasjon

Konvensjonen og enhver protokoll under denne skal være gjenstand for ratifikasjon.

Artikkel 35 Tiltredelse

Konvensjonen og protokoller under den kan tiltres også etter at fristen for undertegning er utløpt.

Artikkel 36 Ikrafttreden

Konvensjonen trer i kraft 90 dager etter at 30 stater har ratifisert.

Artikkel 37 Reservasjoner

Det kan ikke gjøres reservasjoner til konvensjonen.

Artikkel 38 Tilbaketreden

En Part kan tre ut av konvensjonen to år etter at den har trådt i kraft for vedkommende Part. En Part som trer ut av konvensjonen skal også anses for å ha trådt ut av tilhørende protokoller.

Artikkel 39 Midlertidig finansiell ordning

Forutsatt at Den globale miljøfasiliteten (GEF) restruktureres i tråd med kravene i Artikkel 21, utpekes GEF til å fungere som finansieringsmekanisme som en interimordning.

Artikkel 40 Interimssekretariat

FNs miljøprogram, UNEP, skal fungere som konvensjonens interimssekretariat.

Artikkel 41 Depositær

FNs Generalsekretær skal være depositær for konvensjonen og dens protokoller.

Artikkel 42 Autentiske tekster

Artikkelen fastslår hvilke tekster som skal være autentiske.

VII KONKLUSJON.

Spørsmålet om ratifikasjon av konvensjonen er forelagt samtlige departementer som alle har anbefalt at ratifikasjon finner sted. Utenriksdepartementet slutter seg til dette standpunkt.

Utenriksdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt utkast til proposisjon til Stortinget om samtykke til ratifikasjon av en konvensjon om biologisk mangfold av 22. mai 1992.

Vi HARALD, Norges Konge,

gjør vitterlig:

Stortinget blir innbudt til å fatte vedtak om samtykke til ratifikasjon, av en konvensjon om biologisk mangfold av 22. mai 1992.

Tilrådning fra Utenriksdepartementet ligger ved i avtrykk.

Convention on biological diversity

PREAMBLE

The Contracting Parties,

Conscious of the intrinsic value of biological diversity and of the ecological, genetic, social, economic, scientific, educational, cultural, recreational and aesthetic values of biological diversity and its components,

Conscious also of the importance of biological diversity for evolution and for maintaining life sustaining systems of the biosphere,

Affirming that the conservation of biological diversity is a common concern of humankind,

Reaffirming that States have sovereign rights over their own biological resources,

Reaffirming also that the States are responsible for conserving their biological diversity and for using their biological resources in a sustainable manner,

Concerned that biological diversity is being significantly reduced by certain human activities,

Aware of the general lack of information and knowledge regarding biological diversity and of the urgent need to develop scientific technical and institutional capacities to provide the basic understanding upon which to plan and implement appropriate measures,

Noting that it is vital to anticipate, prevent and attack the causes of significant reduction or loss of biological diversity at source,

Noting also that where there is a threat of significant reduction or loss of biological diversity, lack of full scientific certainty should not be used as a reason for postponing measures to avoid or minimize such a threat,

Noting further that the fundamental requirement for the conservation of biological diversity is the in-situ conservation of ecosystems and natural habitats and the maintenance and recovery of viable populations of species in their natural surroundings,

Noting further that ex-situ measures, preferably in the country of origin, also have an important role to play,

Konvensjon om biologisk mangfold

INNLEDNING

De kontraherende parter,

Som er oppmerksom på det biologiske mangfoldets egenverdi samt de økologiske, genetiske, samfunnsmessige, økonomiske, vitenskapelige, utdanningsmessige, kulturelle, fritidsmessige og estetiske verdier som biologisk mangfold og dets komponenter utgjør;

Som også er oppmerksom på biologisk mangfolds betydning for den biologiske utvikling og for bevaringen av biosfærens livs-opprettholdende systemer;

Som bekrefter at bevaring av biologisk mangfold er et fellesanliggende for menneskeheten;

Som bekrefter på ny at statene har suverene rettigheter over sine biologiske ressurser;

Som videre bekrefter at statene har ansvar for å bevare sitt biologiske mangfold og for å bruke sine biologiske ressurser på en bærekraftig måte;

Som er bekymret over at biologisk mangfold er i ferd med å bli vesentlig redusert gjennom visse menneskelige aktiviteter;

Som er klar over den generelle mangel på informasjon og kunnskaper om biologisk mangfold og om det presserende behovet for å utvikle vitenskapelig, teknisk og institusjonell kapasitet for å skape en grunnleggende forståelse som kan danne utgangspunkt for planlegging og iverksettelse av egnede tiltak;

Som merker seg at det er av avgjørende betydning å forutse, hindre og angripe årsakene til vesentlig reduksjon eller tap av biologisk mangfold ved kilden,

Som også merker seg at når det finnes en trussel om vesentlig reduksjon eller tap av biologiske mangfold, bør ikke mangelen på full vitenskapelig visshet brukes som grunn til å utsette tiltak for å unngå eller begrense denne trusselen;

Som videre merker seg at den grunnleggende forutsetning for bevaring av biologisk mangfold er in situ bevaring av økosystemene og naturlige habitat, samt opprettholdelse og gjenoppbygging av levedyktige bestander av arter i deres naturlige miljø;

Som videre merker seg at ex situ tiltak, fortrinnsvis i opprinnelseslandet, også kan spille en viktig rolle;

Recognizing the close and traditional dependence of many indigenous and local communities embodying traditional lifestyles on biological resources, and the desirability of sharing equitably benefits arising from the use of traditional knowledge, innovations and practices relevant to the conservation of biological diversity and the sustainable use of its components,

Recognizing also the vital role that women play in the conservation and sustainable use of biological diversity and affirming the need for the full participation of women at all levels of policy-making and implementation for biological diversity conservation,

Stressing the importance of, and the need to promote, international, regional and global cooperation among States and intergovernmental organizations and the non-governmental sector for the conservation of biological diversity and the sustainable use of its components,

Acknowledging that the provision of new and additional financial resources and appropriate access to relevant technologies can be expected to make a substantial difference in the world's ability to address the loss of biological diversity,

Acknowledging further that special provision is required to meet the needs of developing countries, including the provision of new and additional financial resources and appropriate access to relevant technologies,

Nothing in this regard the special conditions of the least developed countries and small island States,

Acknowledging that substantial investments are required to conserve biological diversity and that there is the expectation of a broad range of environmental, economic and social benefits from those investments,

Recognizing that economic and social development and poverty eradication are the first and overriding priorities of developing countries,

Aware that conservation and sustainable use of biological diversity is of critical importance for meeting the food, health and other needs of the growing world population, for which purpose access to and sharing of both genetic resources and technologies are essential.

Noting that, ultimately, the conservation and sustainable use of biological diversity will strengthen friendly relations among States and contribute to peace for humankind,

Desiring to enhance and complement existing international arrangements for the con-

Som erkjenner det nære og tradisjonelle avhengighetsforhold mange urbefolkningssamfunn og lokalsamfunn, som representerer tradisjonelle livsstiler, har til de biologiske ressurser, samt ønskeligheten av å dele likeverdig de fordeler som følger av bruken av tradisjonelle kunnskaper, innovasjoner og praksis som er av betydning for bevaring av biologisk mangfold og en bærekraftig bruk av dets komponenter;

Som også erkjenner at kvinnene spiller en avgjørende rolle for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold, og som bekrefter behovet for at kvinnene deltar fullt ut på alle nivåer i utforming og iverksettelse av politikk for å bevare biologisk mangfold;

Som understreker betydningen av og behovet for å fremme internasjonalt, regionalt og globalt samarbeid mellom stater og mellomstatlige organisasjoner samt ikke-offentlig sektor med henblikk på bevaring av biologisk mangfold og bærekraftig bruk av dets komponenter,

Som erkjenner at fremskaffelse av nye og ytterligere finansielle ressurser, samt en hensiktsmessig tilgang til relevante teknologier må forventes å kunne påvirke verdens evne til å håndtere tapet av biologisk mangfold vesentlig;

Som videre erkjenner at særskilt ordning er påkrevet for å kunne tilfredsstille utviklingslandenes behov, herunder bevilgning av nye og ytterligere finansielle ressurser og hensiktsmessig tilgang til relevante teknologier;

Som i denne forbindelse merker seg de minst utviklede lands og mindre øystaters spesielle situasjon;

Som erkjenner at betydelige investeringer er påkrevet for å bevare biologisk mangfold, og at slike investeringer ventes å gi en lang rekke miljømessige, økonomiske og sosiale fordeler;

Som erkjenner at økonomisk og sosial utvikling og utryddelse av fattigdom er utviklingslandenes fremste og overordnede prioritet;

Som er oppmerksom på at bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold er av avgjørende betydning for å kunne tilfredsstille den økende verdensbefolkningens matvare- og helsebehov, samt andre behov, og at både tilgang til og deling av genressurser og teknologi av denne grunn er av vesentlig betydning;

Som merker seg at bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold til syvende og sist vil styrke de vennskapelige forbindelser mellom statene og bidra til fred for menneskeheten;

Som ønsker å styrke og supplere eksisterende internasjonale ordninger for bevaring av

ervation of biological diversity and sustainable use of its components, and

Determined to conserve and sustainable use biological diversity for the benefit of present and future generations,

Have agreed as follows:

Article 1 Objectives

The objectives of this Convention, to be pursued in accordance with its relevant provisions, are the conservation of biological diversity, the sustainable use of its components and the fair and equitable sharing of the benefits arising out of the utilization of genetic resources, including by appropriate access to genetic sources and by appropriate transfer of relevant technologies, taking into account all rights over those resources and to technologies, and by appropriate funding.

Article 2 Use of Terms

For the purposes of this Convention:

"Biological diversity" means the variability among living organisms from, all sources including, *inter alia*, terrestrial, marine and other aquatic ecosystems and the ecological complexes of which they are part; this includes diversity within species, between species and of ecosystems.

"Biological resources" includes genetic resources, organisms or parts thereof, populations, or any other biotic component of ecosystems with actual or potential use or value for humanity.

"Biotechnology" means any technological application that uses biological systems, living organisms, or derivatives thereof, to make or modify products or processes for specific use.

"Country of origin of genetic resources" means the country which possesses those genetic resources in *in-situ* conditions.

"Country providing genetic resources" means the country supplying genetic resources collected from *in-situ* sources, including populations of both wild and domesticated species, or taken from *ex-situ* sources, which may or may not have originated in that country.

"Domesticated or cultivated species" means species in which the evolutionary process has been influenced by humans to meet their needs.

"Ecosystem" means a dynamic complex of plant, animal and micro-organism communities and their non-living environment interacting as a functional unit.

"Ex-situ conservation" means the conservation of components of biological diversity outside their natural habitats.

biologisk mangfold og bærekraftig bruk av dets komponenter, og

Som er fast bestemt på å bevare og bruke biologisk mangfold på bærekraftig måte, til gagn for nåværende og fremtidige generasjoner;

Er blitt enige om følgende:

Artikkel 1. Målsetninger

Denne konvensjonens målsetninger, som skal gjennomføres i samsvar med dens relevante bestemmelser, er bevaring av biologisk mangfold, bærekraftig bruk av dets komponenter og en rimelig og likeverdig fordeling av fordelene som følger av utnyttelsen av genressurser, bl.a. gjennom en hensiktsmessig tilgang til genressurser og en hensiktsmessig overføring av relevante teknologier, der det tas hensyn til alle rettigheter over slike ressurser og teknologien, samt gjennom en hensiktsmessig finansiering.

Artikkel 2. Bruk av uttrykk

I denne konvensjon betyr:

"Biologisk mangfold" variabiliteten hos levende organismer av alt opphav, herunder bl.a. tertestriske, marine eller andre akvatiske økosystemer og de økologiske komplekser som de er en del av; dette omfatter mangfold innenfor artene, på artsnivå og på økosystemnivå.

"Biologiske ressurser" genressurser, organismer og deler av slike bestander eller andre biotiske deler av økosystemer som er av faktisk eller potensiell nytte eller verdi for menneskeheten.

"Bioteknologi" enhver teknologisk anvendelse som gjør bruk av biologiske systemer, levende organismer eller derivativer av disse til å lage eller modifisere produkter eller prosesser til en bestemt bruk.

"Opprinnelsesland for genressurser" land som er i besittelse av slike genressurser under *in situ* forhold.

"Land som leverer genressurser" land som skaffer til veie genressurser hentet fra *in situ* kilder, herunder bestander av både ville og domestiserte arter, eller hentet fra *ex situ* kilder, enten de har eller ikke har sin opprinnelse i vedkommende land.

"Domestiserte eller kultiverte arter" arter hvis utviklingsprosess er påvirket av menneskene for å tilfredsstille deres behov.

"Økosystem" et dynamisk kompleks av planter, dyr og mikroorganismer og det ikkelevende miljø rundt dem, som gjennom et samspill utgjør en funksjonell enhet.

"Ex situ bevaring" bevaring av komponenter av biologisk mangfold utenfor deres naturlige habitat.

“*Genetic material*” means any material of plant, animal, microbial or other origin containing functional units of heredity.

“*Genetic resources*” means genetic material of actual or potential value.

“*Habitat*” means the place or type of site where an organism or population naturally occurs.

“*In-situ conditions*” means conditions where genetic resources exist within ecosystems and natural habitats, and, in the case of domesticated or cultivated species, in the surroundings where they have developed their distinctive properties.

“*In-situ conservation*” means the conservation of ecosystems and natural habitats and the maintenance and recovery of viable populations of species in their natural surroundings and, in the case of domesticated or cultivated species, in the surroundings where they have developed their distinctive properties.

“*Protected area*” means a geographically defined area which is designated or regulated and managed to achieve specific conservation objectives.

“*Regional economic integration organization*” means an organization constituted by sovereign States of a given region, to which its member States have transferred competence in respect of matters governed by this Convention and which has been duly authorized, in accordance with its internal procedures, to sign, ratify, accept, approve or accede to it.

“*Sustainable use*” means the use of components of biological diversity in a way and at a rate that does not lead to the long-term decline of biological diversity, thereby maintaining its potential to meet the needs and aspirations of present and future generations.

“*Technology*” includes biotechnology.

Article 3 Principle

States have, in accordance with the Charter of the United Nations and the principles of international law, the sovereign right to exploit their own resources pursuant to their own environmental policies, and the responsibility to ensure that activities within their jurisdiction or control do not cause damage to the environment of other States or of areas beyond the limits of national jurisdiction.

Article 4 Jurisdictional Scope

Subject to the rights of other States, and except as otherwise expressly provided in this Convention, the provisions of this Convention apply, in relation to each Contracting Party:

“*Genmateriale*” ethvert materiale fra planter, dyr, mikrober eller av annen opprinnelse som inneholder funksjonelle arveenheter.

“*Genressurser*” genmateriale av faktisk eller potensiell verdi.

“*Habitat*” sted eller type område hvor en organisme eller en bestand naturlig forekommer.

“*In situ forhold*” forhold der genressurser finnes innenfor økosystemer og naturlige habitat, og når det gjelder domestiserte eller kultiverte arter, i omgivelsene hvor de har utviklet sine særtrekk.

“*In situ bevaring*” bevaring av økosystemer og naturlige habitat, samt opprettholdelse og gjenoppbygging av levedyktige bestander av arter i deres naturlige omgivelser og, når det gjelder domestiserte og kultiverte arter, i omgivelsene hvor de har utviklet sine særtrekk.

“*Beskyttet område*” geografisk avgrenset område som er utpekt eller regulert og forvaltet med sikte på å oppfylle bestemte målsetninger for bevaring.

“*Regionalt økonomisk integrert organisasjon*” en organisasjon bestående av suverene stater i en gitt region som disse medlemsstatene har overført kompetanse til når det gjelder forhold som reguleres av denne konvensjon, og som er gitt behørig fullmakt, i henhold til dens interne prosedyrer, til å undertegne, ratifisere, samtykke i, godkjenne eller tiltre denne konvensjon.

“*Bærekraftig bruk*” bruk av det biologiske mangfolds komponenter på en måte og i et tempo som ikke fører til ødeleggelse av biologisk mangfold på sikt, og derved opprettholder dets potensiale til å tilfredsstille den nåværende og de fremtidige generasjoners behov og forhåpninger.

“*Teknologi*” omfatter bioteknologi.

Artikkel 3. Prinsipp

Statene har i henhold til De forente nasjoners pakt og prinsippene i folkeretten suveren rett til å utnytte sine egne ressurser i samsvar med sin egen miljøpolitikk, og ansvaret for å sikre at aktivitetene innenfor deres jurisdiksjon eller kontroll ikke medfører skade på miljøet i andre stater eller i områder som ligger utenfor nasjonal jurisdiksjon.

Artikkel 4. Anvendelsesområde

Med forbehold for andre staters rettigheter og med mindre annet uttrykkelig er fastsatt i denne konvensjon, får bestemmelsene i denne konvensjon anvendelse i forhold til de enkelte kontraherende Parter;

- (a) In the case of components of biological diversity, in areas within the limits of its national jurisdiction; and
- (b) In the case of processes and activities, regardless of where their effects occur, carried out under its jurisdiction or control, within the area of its national jurisdiction or beyond the limits of national jurisdiction.

Article 5 Cooperation

Each Contracting Party shall, as far as possible and as appropriate, cooperate with other Contracting Parties, directly or, where appropriate, through competent international organizations, in respect of areas beyond national jurisdiction and on other matters of mutual interest, for the conservation and sustainable use of biological diversity.

Article 6 General Measures for Conservation and Sustainable Use

Each Contracting Party shall, in accordance with its particular conditions and capabilities:

- (a) Develop national strategies, plans or programmes for the conservation and sustainable use of biological diversity or adapt for this purpose existing strategies, plans or programmes which shall reflect, *inter alia*, the measures set out in this Convention relevant to the Contracting Party concerned; and
- (b) Integrate, as far as possible and as appropriate, the conservation and sustainable use of biological diversity into relevant sectoral or cross-sectoral plans, programmes and policies.

Article 7 Identification and Monitoring

Each Contracting Party shall, as far as possible and as appropriate, in particular for the purposes of Articles 8 to 10:

- (a) Identify components of biological diversity important for its conservation and sustainable use having regard to the indicative list of categories set down in Annex I;
- (b) Monitor, through sampling and other techniques, the components of biological diversity identified pursuant to subparagraph (a) above, paying particular attention to those requiring urgent conservation measures and those which offer the greatest potential for sustainable use;
- (c) Identify processes and categories of activities which have or are likely to have signifi-

- a) Når det gjelder det biologiske mangfolds komponenter, i områder innenfor Partens nasjonale jurisdiksjon; og
- b) når det gjelder prosesser og aktiviteter, uavhengig av hvor deres virkninger inntreffer, som finner sted under Partens jurisdiksjon eller kontroll, innenfor området for nasjonal jurisdiksjon eller utenfor området for nasjonal jurisdiksjon.

Artikkel 5. Samarbeid

Hver kontraherende Part skal, så langt det er mulig og hensiktsmessig, samarbeide med andre kontraherende Parter direkte eller, når forholdene tilsier det, gjennom kompetente internasjonale organisasjoner, angående områder utenfor nasjonal jurisdiksjon og om andre saker av felles interesse med sikte på bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold.

Artikkel 6 Generelle tiltak for bevaring og bærekraftig bruk

Hver kontraherende Part skal i henhold til sine egne forutsetninger og evner:

- a) utvikle nasjonale strategier, planer eller programmer for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold eller med henblikk på dette, tilpasse eksisterende strategier, planer eller programmer, som bl.a. skal gjenspeile tiltakene nedfelt i denne konvensjon som er relevante for vedkommende kontraherende Part; og
- b) integrere, så langt det er mulig og hensiktsmessig, bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold i relevante sektorielle eller tverrsektorielle planer, programmer og politikk.

Artikkel 7. Identifisering og overvåking

Hver kontraherende Part skal så langt det er mulig og hensiktsmessig, særlig for formålene i artiklene 8 til 10:

- a) identifisere komponenter av biologisk mangfold som er av betydning for dets bevaring og bærekraftige bruk, idet det tas hensyn til den veiledende listen over kategorier i vedlegg I;
- b) ved hjelp av prøvetaking og andre metoder overvåke de komponenter av biologisk mangfold som er identifisert i henhold til bokstav a) ovenfor, idet det vies spesiell oppmerksomhet til felter hvor det haster å iverksette bevaringstiltak og felter som gir de største muligheter med hensyn til bærekraftig bruk;
- c) identifisere prosesser og typer aktiviteter som har eller som antas å ha betydelige

- cant adverse impacts on the conservation and sustainable use of biological diversity, and monitor their effects through sampling and other techniques; and
- (d) Maintain and organize, by any mechanism, data derived from identification and monitoring activities pursuant to subparagraphs (a), (b) and (c) above.

Article 8 In-situ Conservation

Each Contracting Party shall, as far as possible and as appropriate:

- (a) Establish a system of protected areas or areas where special measures need to be taken to conserve biological diversity;
- (b) Develop, where necessary, guidelines for the selection, establishment and management of protected areas or areas where special measures need to be taken to conserve biological diversity;
- (c) Regulate or manage biological resources important for the conservation of biological diversity whether within or outside protected areas, with a view to ensuring their conservation and sustainable use;
- (d) Promote the protection of ecosystems, natural habitats and the maintenance of viable populations of species in natural surroundings;
- (e) Promote environmentally sound and sustainable development in areas adjacent to protected areas with a view to furthering protection of these areas;
- (f) Rehabilitate and restore degraded ecosystems and promote the recovery of threatened species, *inter alia*, through the development and implementation of plans or other management strategies;
- (g) Establish or maintain means to regulate, manage or control the risks associated with the use and release of living modified organisms resulting from biotechnology which are likely to have adverse environmental impacts that could affect the conservation and sustainable use of biological diversity, taking also into account the risks to human health;
- (h) Prevent the introduction of, control or eradicate those alien species which threaten ecosystems, habitats or species;
- (i) Endeavour to provide the conditions needed for compatibility between present uses and the conservation of biological diversity and the sustainable use of its components;
- (j) Subject to its national legislation, respect, preserve and maintain knowledge, innovations and practices of indigenous and local

uheldige konsekvenser for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold, og overvåke deres virkninger ved hjelp av prøvetaking og andre metoder, og

- d) opprettholde og organisere, ved hjelp av enhver mekanisme, data i forbindelse med identifiserings- og overvåkingsaktivitetene i henhold til bokstav a), b) og c) ovenfor.

Artikkel 8. In situ bevaring

Hver kontraherende Part skal så langt det er mulig og hensiktsmessig:

- a) etablere et system av beskyttede områder eller områder der særlige tiltak må settes inn for å bevare biologisk mangfold;
- b) utvikle, der det er nødvendig, retningslinjer for utvelgning, opprettelse og forvaltning av beskyttede områder eller områder der særlige tiltak må settes inn for å bevare biologisk mangfold;
- c) regulere eller forvalte biologiske ressurser som er viktige for bevaring av biologisk mangfold, enten det er innenfor eller utenfor de beskyttede områdene, med sikte på å sikre bevaring og en bærekraftig bruk av dem;
- d) fremme vern av økosystemene, naturlige habitat og opprettholdelse av levedyktige bestander av arter i deres naturlige omgivelser;
- e) fremme en miljømessig forsvarlig og bærekraftig utvikling i områder som grenser til beskyttede områder med henblikk på å fremme vern av disse områdene;
- f) rehabilitere og gjenopprette ødelagte økosystemer, samt fremme gjenoppbygging av truede arter, bl.a. gjennom utvikling og iverksettelse av planer og andre forvaltningsstrategier;
- g) etablere og opprettholde metoder for å regulere, forvalte eller kontrollere risikoen forbundet med bruk og utsetting av levende modifiserte organismer, utviklet ved hjelp av bioteknologi som kan antas å ha uheldige økologiske konsekvenser, og som vil kunne virke inn på bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold, idet det også tas hensyn til risikoen for menneskenes helse;
- h) hindre innføring av, kontrollere, eller utrydde fremmede arter som truer økosystemer, habitat eller arter;
- i) bestrebe seg på å skape de nødvendige vilkår for at nåværende bruksmåter er forenlige med bevaring av biologisk mangfold og en bærekraftig bruk av dets komponenter;
- j) under hensyntagen til sin nasjonale lovgivning, respektere, bevare og opprettholde de urbefolknings- og lokalsamfunnenes kunn-

communities embodying traditional lifestyles relevant for the conservation and sustainable use of biological diversity and promote their wider application with the approval and involvement of the holders of such knowledge, innovations and practices and encourage the equitable sharing of the benefits arising from the utilization of such knowledge, innovations and practices;

- (k) Develop or maintain necessary legislation and/or other regulatory provisions for the protection of threatened species and populations;
- (l) Where a significant adverse effect on biological diversity has been determined pursuant to Article 7, regulate or manage the relevant processes and categories of activities; and
- (m) Cooperate in providing financial and other support for *in-situ* conservation outlined in subparagraphs (a) to (l) above, particularly to developing countries.

Article 9 Ex-situ Conservation

Each Contracting Party shall, as far as possible and as appropriate, and predominantly for the purpose of complementing *in-situ* measures:

- (a) Adopt measures for the *ex-situ* conservation of components of biological diversity, preferably in the, country of origin of such components;
- (b) Establish and maintain facilities for *ex-situ* conservation of and research on plants, animals and micro-organisms, preferably in the country of origin of genetic resources;
- (c) Adopt measures for the recovery and rehabilitation of threatened species and for their reintroduction into their natural habitats under appropriate conditions;
- (d) Regulate and manage collection of biological resources from natural habitats for *ex-situ* conservation on purposes so as not to threaten ecosystems and *in-situ* populations of species, except where special temporary *ex-situ* measures are required under subparagraph (c) above; and
- (e) Cooperate in providing financial and other support for *ex-situ* conservation outlined in subparagraphs (a) to (d) above and in the establishment and maintenance of *ex-situ* conservation facilities in developing countries.

Article 10 Sustainable Use Components of biological Diversity

Each Contracting Party shall, as far as possible and as appropriate:

- (a) Integrate consideration of the conservation and sustainable use of biological resources into national decision-making;

skaper, innovasjoner og praksis, som representerer tradisjonelle livsstiler av betydning for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold, og fremme en bredere anvendelse av disse, med samtykke og medvirkning fra innehaverne av slike kunnskaper, innovasjoner og praksis, samt oppfordre til en rimelig fordeling av fordelene som følger av utnyttelsen av slike kunnskaper, innovasjoner og praksis;

- k) utvikle eller opprettholde lovgivning og/eller andre regulerende bestemmelser som er nødvendige for å beskytte truede arter og bestander;
- l) dersom det blir konstatert en betydelig uheldig virkning på biologisk mangfold i henhold til artikkel 7, regulere eller forvalte de relevante prosesser og typer aktiviteter; og
- m) samarbeide for å skaffe til veie finansiell eller annen støtte for *in situ* bevaringstiltak beskrevet under bokstav a) til l) ovenfor, spesielt for utviklingsland.

Artikkel 9. Ex situ bevaring

Hver kontraherende Part skal, så langt det er mulig og hensiktsmessig, og hovedsakelig for å supplere *in situ* tiltak:

- a) vedta tiltak for *ex situ* bevaring av komponenter av biologisk mangfold, fortrinnsvis i opprinnelseslandet for slike komponenter;
- b) etablere og vedlikeholde anlegg for *ex situ* bevaring av og forskning om planter, dyr og mikroorganismer, fortrinnsvis i genressursenes opprinnelsesland;
- c) vedta tiltak for gjenoppbygging og rehabilitering av truede arter og for gjeninnføring av dem i deres naturlige habitat på hensiktsmessig måte;
- d) regulere og administrere innsamling av biologiske ressurser fra naturlige habitat med henblikk på *ex situ* bevaring på en måte som ikke truer økosystemer og *in situ* bestander av arter, bortsett fra når spesielle midlertidige *ex situ* tiltak er nødvendige i henhold til bokstav c) ovenfor; og
- e) samarbeide for å skaffe til veie finansiell støtte og annen støtte til *ex situ* bevaringstiltak beskrevet under bokstav a) til d) ovenfor og for å opprette og vedlikeholde *ex situ* bevaringsanlegg i utviklingsland.

Artikkel 10. Bærekraftig bruk av komponenter av biologisk mangfold

Hver kontraherende Part skal, så langt det er mulig og hensiktsmessig:

- a) integrere hensynet til bevaring og bærekraftig bruk av biologiske ressurser i nasjonale beslutningsprosesser;

- (b) Adopt measures relating to the use of biological resources to avoid or minimize adverse impacts on biological diversity;
- (c) Protect and encourage customary use of biological resources in accordance with traditional cultural practices that are compatible with conservation or sustainable use requirements;
- (d) Support local populations to develop and implement remedial action in degraded areas where biological diversity has been reduced; and
- (e) Encourage cooperation between its governmental authorities and its private sector in developing methods for sustainable use of biological resources.

Article 11 Incentive Measures

Each Contracting Party shall, as far as possible and as appropriate, adopt economically and socially sound measures that act as incentives for the conservation and sustainable use of components of biological diversity.

Article 12 Research and Training

The Contracting Parties, taking into account the special needs of developing countries, shall:

- (a) Establish and maintain programmes for scientific and technical education and training in measures for the identification, conservation and sustainable use of biological diversity and its components and provide support for such education and training for the specific needs of developing countries;
- (b) Promote and encourage research which contributes to the conservation and sustainable use of biological diversity, particularly in developing countries, *inter alia*, in accordance with decisions of the Conference of the Parties taken in consequence of recommendations of the Subsidiary Body on Scientific, Technical and Technological Advice; and
- (c) In keeping with the provisions of article 16, 18 and 20, promote and cooperate in the use of scientific advances in biological diversity research in developing methods for conservation and sustainable use of biological resources.

Article 13 Public Education and Awareness

The Contracting Parties shall:

- (a) Promote and encourage understanding of the importance of, and the measures required for, the conservation of biological di-

- b) vedta tiltak vedrørende bruk av biologiske ressurser med sikte på å unngå eller minimalisere uheldige virkninger på biologisk mangfold;
- c) beskytte og oppmuntre sedvanlig bruk av biologiske ressurser etter tradisjonelle kulturelle metoder, som er forenlige med forutsetningene for bevaring og bærekraftig bruk;
- d) støtte de lokale befolkninger i å utvikle og iverksette utbedringstiltak i forringede områder, der biologisk mangfold er blitt redusert; og
- e) oppmuntre samarbeid mellom sine regjeringsmyndigheter og sine regjeringsmyndigheter og sin private sektor for å utvikle metoder som fremmer bærekraftig bruk av biologiske ressurser.

Artikkel 11. Stimulerende tiltak

Hver kontraherende Part skal, så langt det er mulig og hensiktsmessig, innføre økonomisk og samfunnsmessig forsvarlige tiltak som virker stimulerende for bevaring og bærekraftig bruk av det biologiske mangfolds komponenter.

Artikkel 12. Forskning og opplæring

Idet de tar hensyn til utvildingslandenes spesielle behov, skal de kontraherende Parter:

- a) opprette og opprettholde programmer for vitenskapelig og teknisk utdanning og opplæring for å kartlegge, bevare og sikre en bærekraftig bruk av biologisk mangfold og dets komponenter, samt gi støtte til utdanning og opplæring for utviklingslandenes spesifikke behov;
- b) fremme og oppmuntre forskning som bidrar til bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold, særlig i utviklingsland bl.a. i samsvar med vedtak fattet av Partsmøtet etter anbefalinger fra Det underliggende organ for vitenskapelig, teknisk og teknologisk rådgivning; og
- c) i samsvar med bestemmelsene i artiklene 16, 18 og 20 fremme samarbeide om bruk av vitenskapelige fremskritt innen forskning om biologisk mangfold til å utvikle metoder for bevaring og bærekraftig bruk av biologiske ressurser.

Artikkel 13. Opplæring og bevisstgjøring av publikum

De kontraherende Parter skal:

- a) fremme og oppmuntre forståelsen av hvor viktig det er og hvilke tiltak som kreves for å bevare biologisk mangfold, så vel som å

versity, as well as its propagation through media, and the inclusion of these topics in educational programmes; and

- (b) Cooperate, as appropriate, with other States and international organizations in developing educational and public awareness programmes, with respect to conservation and sustainable use of biological diversity.

Article 14 Impact Assessment and Minimizing Adverse Impacts

1. Each Contracting Party, as far as possible and as appropriate, shall:
 - (a) Introduce appropriate procedures requiring environmental impact assessment of its proposed projects that are likely to have significant adverse effects on biological diversity with a view to avoiding or minimizing such effects and, where appropriate, allow for public participation in such procedures;
 - (b) Introduce appropriate arrangements to ensure that the environmental consequences of its programmes and policies that are likely to have significant adverse impacts on biological diversity are duly taken into account;
 - (c) Promote, on the basis of reciprocity, notification, exchange of information and consultation on activities under their jurisdiction or control which are likely to significantly affect adversely the biological diversity of other States or areas beyond the limits of national jurisdiction, by encouraging the conclusion of bilateral, regional or multilateral arrangements, as appropriate;
 - (d) In the case of imminent or grave danger or damage, originating under its jurisdiction or control, to biological diversity within the area under jurisdiction of other States or in areas beyond the limits of national jurisdiction, notify immediately the potentially affected States of such danger or damage, as well as initiate action to prevent or minimize such danger or damage; and
 - (e) Promote national arrangements for emergency responses to activities or events, whether caused naturally or otherwise, which present a grave and imminent danger to biological diversity and encourage international cooperation to supplement such national efforts and, where appropriate and agreed by the States or regional economic integration

spre dette gjennom media, samt å ta inn slike emner i utdanningsprogrammer; og

- b) samarbeide, på hensiktsmessig måte, med andre stater og internasjonale organisasjoner for å utvikle programmer for opplæring og bevisstgjøring av publikum med hensyn til bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold.

Artikkel 14. Konsekvensvurdering og begrensning av uheldige konsekvenser

1. Hver kontraherende Part skal, så langt det er mulig og hensiktsmessig:
 - a) innføre hensiktsmessige rutiner som krever miljøkonsekvensanalyser av de prosjektene Parten foreslår og som antas å ha betydelige uheldige virkninger for biologisk mangfold, med sikte på å unngå eller begrense mest mulig slike konsekvenser og, når forholdene tilsier det, åpne for folkelig deltagelse i slike rutiner;
 - b) innføre hensiktsmessige ordninger for å sikre at det blir tatt behørig, hensyn til de økologiske konsekvensene av dens programmer og politikk som antas å ha betydelige uheldige virkninger på biologisk mangfold,
 - c) på grunnlag av gjensidighet, fremme underretning, utveksling av informasjon og konsultasjoner om aktiviteter under deres jurisdiksjon eller kontroll som antas å ha betydelige uheldige virkninger på biologisk mangfold i andre stater eller områder utenfor grensene for nasjonal jurisdiksjon, ved å oppmuntre til inngåelse av hensiktsmessige bilaterale, regionale eller multilaterale avtaler;
 - d) i tilfelle overhengende eller alvorlig fare eller skade, som oppstår under dens jurisdiksjon eller kontroll, på biologisk mangfold i et område som hører inn under andre staters jurisdiksjon eller i områder utenfor grensene for nasjonal jurisdiksjon, umiddelbart underrette statene som risikerer å bli berørt av slik fare eller skade, samt iverksette tiltak for å avverge eller begrense mest mulig slik fare eller skade;
 - e) fremme nasjonale ordninger for iverksettelse av krisetiltak som svar på aktiviteter eller hendelser, enten de har naturlige årsaker eller andre årsaker, som innebærer en alvorlig og overhengende fare for biologisk mangfold, samt oppmuntre internasjonalt samarbeid for å supplere nasjonal innsats og, dersom det er hensiktsmessig og statene eller de be-

organizations concerned, to establish joint contingency plans.

2. The Conference of the Parties shall examine, on the basis of studies to be carried out, the issue of liability and redress, including restoration and compensation, for damage to biological diversity, except where such liability is a purely internal matter.

Article 15 Access to Genetic Resources

1. Recognizing the sovereign rights of States over their natural resources, the authority to determine access to genetic resources rests with the national governments and is subject to national legislation.
2. Each Contracting Party shall endeavour to create conditions to facilitate access to genetic resources for environmentally sound uses by other Contracting Parties and not to impose restrictions that run counter to the objectives of this Convention.
3. For the purpose of this Convention, the genetic resources being provided by a Contracting Party, as referred to in this Article and Article 16 and 19, are only those that are provided by Contracting Parties that are countries of origin of such resources or by the Parties that have acquired the genetic resources in accordance with this Convention.
4. Access, where granted, shall be on mutually agreed terms and subject to the provisions of this Article.
5. Access to genetic resources shall be subject to prior-informed consent of the Contracting Party providing such resources, unless otherwise determined by that Party.
6. Each Contracting Party shall endeavour to develop and carry out scientific research based on genetic resources provided by other Contracting Parties with the full participation of, and where possible in, such Contracting Parties.
7. Each Contracting Party shall take legislative, administrative or policy measures, as appropriate, and in accordance with Articles 16 and 19 and, where necessary, through the financial mechanism established by Articles 20 and 21 with the aim of sharing in a fair and equitable way the results of research and development and the benefits arising from the commercial and other utilization of genetic resources with the Contracting Party providing such resources. Such sharing shall be upon mutually agreed terms.

rørte regionale økonomisk integrerte organisasjonene er enige i det, etablere felles beredskapsplaner;

2. Partsmøtet skal på grunnlag av undersøkelser som skal foretas, behandle ansvars- og erstatningsspørsmål, herunder gjenoppretting av og erstatning for skader som er påført biologisk mangfold, unntatt når slikt ansvar er en rent intern sak.

Artikkel 15. Tilgang til genetiske ressurser

1. Idet det erkjennes at statene har suverene rettigheter over sine naturressurser, ligger myndigheten til å bestemme over tilgangen til genressursene hos de nasjonale regjeringer og er undergitt nasjonal lovgivning.
2. Hver kontraherende Part skal bestrebe seg på å legge forholdene til rette for å lette andre kontraherende Parters tilgang til genetiske ressurser for miljømessig forsvarlig bruk, og skal ikke innføre restriksjoner som motvirker målsetningene i denne konvensjon.
3. I medhold av denne konvensjonen menes med genressurser som skaffes til veie av en kontraherende Part, som nevnt i denne artikkel samt i artiklene 16 og 19, bare de genressurser som er levert av kontraherende Parter som er opprinnelsesland for disse ressursene, eller av de Parter som har skaffet seg genressursene i samsvar med denne konvensjon.
4. Der det gis tilgang, skal dette skje på gjensidig avtalte vilkår og i samsvar med bestemmelsene i denne artikkel.
5. Tilgang til genetiske ressurser skal være avhengig av forutgående informert samtykke fra den kontraherende Part som leverer slike ressurser, med mindre annet er bestemt av vedkommende Part.
6. Hver kontraherende Part skal bestrebe seg på å utvikle og utføre vitenskapelig forskning basert på genressurser som er levert av andre kontraherende Parter, med disse kontraherende Partenes fulle medvirkning og om mulig i disse Parters område.
7. Hver kontraherende Part skal treffe hensiktsmessige rettslige, administrative eller politiske tiltak, og i samsvar med artiklene 16 og 19 og, om nødvendig, ved hjelp av den finansielle ordningen opprettet i artiklene 20 og 21, med sikte på å oppnå en rimelig og likeverdig fordeling med de kontraherende Parter som leverer disse ressursene, av resultatene fra forskning og utvikling og av fordelene som følger av kommersiell eller annen utnyttelse av genressursene. Slik fordeling skal skje på gjensidig avtalte vilkår.

Article 16 Access to and Transfer of Technology

1. Each Contracting Party, recognizing that technology includes biotechnology, and that, both access to and transfer of technology among Contracting Parties are essential elements for the attainment of the objectives of this Convention, undertakes subject to the provisions of this Article to provide and/or facilitate access for and transfer to other Contracting Parties of technologies that are relevant to the conservation and sustainable use of biological diversity or make use of genetic resources and do not cause significant damage to the environment.
2. Access to and transfer of technology referred to in paragraph 1 above to developing countries shall be provided and/or facilitated under fair and most favourable terms, including on concessional and preferential terms where mutually agreed, and, where necessary, in accordance with the financial mechanism established by Articles 20 and 21. In the case of technology subject to patents and other intellectual property rights, such access and transfer shall be provided on terms which recognize and are consistent with the adequate and effective protection of intellectual property rights. The application of this paragraph shall be consistent with paragraphs 3, 4 and 5 below.
3. Each Contracting Party shall take legislative, administrative or policy measures, as appropriate, with the aim that Contracting parties, in particular those that are developing countries, which provide genetic resources are provided access to and transfer of technology which makes use of those resources, on mutually agreed terms, including technology protected by patents and other intellectual property rights, where necessary, through the provisions of Article 20 and 21 and in accordance with international law and consistent with paragraphs 4 and 5 below.
4. Each Contracting Party shall take legislative, administrative or policy measures, as appropriate, with the aim that the private sector facilitates access to, joint development and transfer of technology referred to in paragraph 1 above for the benefit of both governmental institutions and the private sector of developing countries and in this regard shall abide by the obligations included in paragraphs 1, 2 and 3 above.
5. The Contracting Parties, recognizing that patents and other intellectual property rights may have an influence on the implementation of this Convention, shall cooperate-

Artikkel 16. Tilgang til og overføring av teknologi

1. Hver kontraherende Part, som erkjenner at teknologi omfatter bioteknologi og at både tilgang til og overføring av teknologi mellom de kontraherende Parter er vesentlige faktorer for å oppfylle denne konvensjonens målsetninger, forplikter seg under hensyntagen til bestemmelsene i denne artikkel til å skaffe og/eller lette andre kontraherende Parter tilgang til og overføring til dem av teknologi som er relevant for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold eller som gjør bruk av genressurser uten å påføre miljøet vesentlig skade.
2. Tilgang til og overføring av teknologi omtalt i punkt 1 ovenfor til utviklingsland skal gis og/eller tilrettelegges på rimelige og mest mulig fordelaktige vilkår, herunder på favor- og preferansevilkår dersom dette er avtalt i fellesskap og, om nødvendig, i samsvar med den finansielle ordningen i henhold til artiklene 20 og 21. For teknologi som undergis patentbeskyttelse og annen immateriell eiendomsrett, skal slik tilgang og overføring gis etter vilkår som anerkjenner og er forenlig med en adekvat og effektiv beskyttelse av immaterielle eiendomsrettigheter. Anvendelsen av dette punkt skal være i overensstemmelse med bestemmelsene i punktene 3, 4 og 5 nedenfor.
3. Hver kontraherende Part skal treffe hensiktsmessige rettslige, administrative eller politiske tiltak med sikte på at de kontraherende Parter som leverer genressurser, særlig Parter som er utviklingsland, gis tilgang til og overføring av teknologi som benytter disse ressursene på gjensidig avtalte vilkår, herunder teknolog som er beskyttet av patenter og andre immaterielle eiendomsrettigheter, om nødvendig ved hjelp av bestemmelsene i artiklene 20 og 21 og i samsvar med folkeretten og med punktene 4 og 5 nedenfor.
4. Hver kontraherende Part skal treffe hensiktsmessige rettslige, administrative eller politiske tiltak med sikte på at den private sektor skal lette tilgang til, utvikling i fellesskap og overføring av teknologi omtalt i punkt 1 ovenfor, til fordel for både statlige institusjoner og den private sektor i utviklingsland, og skal i denne sammenheng rette seg etter forpliktelsene i punkt 1, 2 og 3 ovenfor.
5. Idet de erkjenner at patenter og andre immaterielle eiendomsrettigheter kan påvirke gjennomføringen av denne konvensjon, skal de kontraherende Parter i denne forbindel-

rate in this regard subject to national legislation and international law in order to ensure that such rights are supportive of and do not run counter to its objectives.

Article 17 Exchange of Information

1. The Contracting Parties shall facilitate the exchange of information, from all publicly available sources, relevant to the conservation and sustainable use of biological diversity, taking into account the special needs of developing countries.
2. Such exchange of information shall include exchange of results of technical, scientific and socio-economic research, as well as information on training and surveying programmes, specialized knowledge, indigenous and traditional knowledge as such and in combination with the technologies referred to in Article 16, paragraph 1. It shall also, where feasible, include repatriation of information.

Article 18 Technical and Scientific Cooperation

1. The Contracting Parties shall promote international technical and scientific cooperation in the field of conservation and sustainable use of biological diversity, where necessary, through the appropriate international and national institutions.
2. Each Contracting Party shall promote technical and scientific cooperation with other Contracting Parties, in particular developing countries, in implementing this Convention, inter alia, through the development and implementation of national policies. In promoting such cooperation, special attention should be given to the development and strengthening of national capabilities, by means of human resources development and institution building.
3. The Conference of the Parties, at its first meeting, shall determine how to establish a clearing-house mechanism to promote and facilitate technical and scientific cooperation.
4. The Contracting Parties shall, in accordance with national legislation and policies, encourage and develop methods of cooperation for the development and use of technologies, including indigenous and traditional technologies, in pursuance of the objectives of this Convention. For this purpose, the Contracting Parties shall also promote cooperation in the training of personnel and exchange of experts.

se samarbeide, under iakttakelse av nasjonale lover og folkeretten, for å sikre at slike rettigheter støtter opp om og ikke motvirker denne konvensjonens målsetninger.

Artikkel 17. Utvexling av informasjon

1. De kontraherende Parter skal lette utveksling av informasjon fra alle offentlig tilgjengelige kilder som er relevante for bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold, idet det tas hensyn til utviklingslandenes spesielle behov.
2. En slik utveksling av informasjon skal omfatte utveksling av resultater fra teknisk, vitenskapelig og sosio-økonomisk forskning så vel som informasjon om opplærings- og kartleggingsprogrammer, spesialkunnskaper, lokale og tradisjonelle kunnskaper som sådan og kombinert med teknologiene omtalt i artikkel 16, punkt 1. Den skal også, når det lar seg gjøre, omfatte tilbakeføring av informasjon.

Artikkel 18. Teknisk og vitenskapelig samarbeid

1. De kontraherende Parter skal fremme internasjonal teknisk og vitenskapelig samarbeid innen bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold, om nødvendig gjennom egnede internasjonale og nasjonale institusjoner.
2. Hver kontraherende Part skal fremme teknisk og vitenskapelig samarbeid med andre kontraherende Parter, særlig utviklingsland, under gjennomføringen av denne konvensjon, blant annet i utarbeidelsen og gjennomføringen av nasjonal politikk. Når slikt samarbeid fremmes, bør det legges spesiell vekt på å utvikle og styrke nasjonal kapasitet, ved å utvikle de menneskelige ressurser og oppbygging og utvikling av institusjoner.
3. Partsmøtet skal under sitt første møte bestemme hvordan en utvekslingsmekanisme kan opprettes for å fremme og lette teknisk og vitenskapelig samarbeid.
4. De kontraherende Parter skal, i samsvar med nasjonal lovgivning og politikk, fremme og utvikle samarbeidsmetoder med henblikk på utvikling og bruk av teknologier, herunder lokale og tradisjonelle teknologier, i samsvar med denne konvensjonens målsetninger. De kontraherende Parter skal med dette formål også fremme et samarbeid for opplæring av personell og utveksling av eksperter.

5. The Contracting Parties shall, subject to mutual agreement, promote the establishment of joint research programmes and joint ventures for the development of technologies relevant to the objectives of this Convention.

Article 19 Handling of Biotechnology and Distribution of its Benefits

1. Each Contracting Party shall take legislative, administrative or policy measures, as appropriate, to provide for the effective participation in biotechnological research activities by those Contracting Parties, especially developing countries, which provide the genetic resources for such research, and where feasible in such Contracting Parties.
2. Each Contracting Party shall take all practicable measures to promote and advance priority access on a fair and equitable basis by Contracting Parties, especially developing countries, to the results and benefits arising from biotechnologies based upon genetic resources provided by those Contracting Parties. Such access shall be on mutually agreed terms.
3. The Parties shall consider the need for and modalities of a protocol setting out appropriate procedures, including, in particular, advance informed agreement, in the field of the safe transfer, handling and use of any living modified organism resulting from biotechnology that may have adverse effect on the conservation and sustainable use of biological diversity.
4. Each Contracting Party shall, directly or by requiring any natural or legal person under its jurisdiction providing the organisms referred to in paragraph 3 above, provide any available information about the use and safety regulations required by that Contracting Party in handling such organisms, as well as any available information on the potential adverse impact of the specific organisms concerned to the Contracting Party into which those organisms are to be introduced.

Article 20 Financial Resources

1. Each Contracting Party undertakes to provide, in accordance with its capabilities, financial support and incentives in respect of those national activities which are intended to achieve the objectives of this Convention, in accordance with its national plans, priorities and programmes.

5. De kontraherende Parter skal, dersom det er gjensidig enighet om det, fremme opprettelse av felles forskningsprogram og felles tiltak for å utvikle teknologier som er relevante for denne konvensjonens målsetninger.

Artikkel 19. Håndtering av bioteknologi og fordeling av fordelene

1. Hver kontraherende Part skal treffe hensiktsmessige rettslige, administrative eller politiske vedtak for å sikre effektiv deltakelse i bioteknologisk forskningsvirksomhet for de kontraherende Parter, særlig utviklingsland, som leverer genetiske ressurser til slik forskning og, dersom dette lar seg gjøre, i disse kontraherende Parter.
2. Hver kontraherende Part skal treffe alle praktiske tiltak for å fremme og arbeide for at de kontraherende Parter, særlig utviklingsland, på et rimelig og likeverdig grunnlag, får prioritert tilgang til resultatene og fordelene fra bioteknologi basert på genressurser levert av vedkommende kontraherende Parter. Slik tilgang skal skje på gjensidig avtalte vilkår.
3. Partene skal vurdere behovet for og detaljene i en protokoll der det fastlegges egnede prosedyrer, herunder spesielt forutgående informert samtykke, for sikker overføring, håndtering og bruk av levende modifiserte organismer som er et resultat av bioteknologi og som kan ha uheldige virkninger på bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold.
5. Hver kontraherende Part skal formidle direkte eller be enhver fysisk eller juridisk person under sin jurisdiksjon som leverer organismene omtalt i punkt 3 ovenfor, formidle all informasjon som er tilgjengelig om bruk og sikkerhetsforskrifter som kreves av denne kontraherende Part for å håndtere slike organismer, så vel som all informasjon som er tilgjengelig om potensielle uheldige konsekvenser som de aktuelle spesifikke organismer kan ha for den kontraherende Part der disse organismene skal innføres.

Artikkel 20. Finansielle ressurser

1. Hver kontraherende Part forplikter seg, i henhold til sine muligheter, til å yte finansiell støtte og insentiver for nasjonale aktiviteter iverksatt for å oppfylle denne konvensjonens målsetninger i samsvar med sine nasjonale planer, prioriteringer og programmer.

2. The developed country Parties shall provide new and additional financial resources to enable developing country Parties to meet the agreed full incremental costs to them of implementing measures which fulfil the obligations of this Convention and to benefit from its provisions and which costs are agreed between a developing country Party and the institutional structure referred to in Article 21, in accordance with policy, strategy, programme priorities and eligibility criteria and an indicative list of incremental costs established by the Conference of the Parties. Other Parties, including countries undergoing the process of transition to a market economy, may voluntarily assume the obligations of the developed country Parties. For the purpose of this Article, the Conference of the Parties, shall at its first meeting establish a list of developed country Parties and other Parties which voluntarily assume the obligations of the developed country Parties. The Conference of the Parties shall periodically review and if necessary amend the list. Contributions from other countries and sources on a voluntary basis would also be encouraged. The implementation of these commitments shall take into account the need for adequacy, predictability and timely flow of funds and the importance of burden-sharing among the contributing Parties included in the list.
3. The developed country Parties may also provide, and developing country Parties avail themselves of, financial resources related to the implementation of this Convention through bilateral, regional and other multilateral channels.
4. The extent to which developing country Parties will effectively implement their commitments under this Convention will depend on the effective implementation by developed country Parties of their commitments under this Convention related to financial resources and transfer of technology and will take fully into account the fact that economic and social development and eradication of poverty are the first and overriding priorities of the developing country Parties.
5. The Parties shall take full account of the specific needs and special situation of least developed countries in their actions with regard to funding and transfer of technology.
6. The Contracting Parties shall also take into consideration the special conditions resulting from the dependence on, distribution and location of, biological diversity within developing country Parties, in particular small island States.
2. Parter som er utviklede land, skal yte nye og ytterligere finansielle ressurser for å sette Parter som er utviklingsland i stand til å møte de omforente fulle tilleggskostnadene som gjennomføringen av tiltakene for å oppfylle forpliktelsene etter denne konvensjon påfører dem, og for å dra fordel av konvensjonens bestemmelser, og for de kostnader som er avtalt mellom en Part som er et utviklingsland og den institusjonelle struktur omtalt i artikkel 21, i samsvar med politikk, strategi, programprioriteringer og kvalifiseringskriterier og en veiledende liste over tilleggskostnader utarbeidet av Partsmøtet. Andre Parter, herunder land som befinner seg i en overgangsfase til markedsøkonomi, kan frivillig påta seg de samme forpliktelser som Partene som er utviklede land. For denne artikkelens formål skal Partsmøtet under sitt første møte utarbeide en liste over de konvensjonsparter som er utviklede land og andre Parter som frivillig påtar seg de samme forpliktelser som konvensjonspartene som er utviklede land. Partsmøtet skal med jevne mellomrom gjennomgå og om nødvendig endre listen. Andre land og kilder vil også bli oppfordret til å yte bidrag på frivillig grunnlag. I gjennomføringen av disse forpliktelser skal det tas hensyn til behovet for et tilstrekkelig, forutsigbart og punktlig tilslag av finansielle midler, og betydningen av byrdefordeling mellom Partene oppført på listen over bidragsyttere.
3. Parter som er utviklede land kan også yte, og Parter som er utviklingsland benytte seg av, finansielle ressurser knyttet til gjennomføringen av denne konvensjon gjennom bilaterale, regionale og andre multilaterale kanaler.
4. Parter som er utviklingsland kan effektivt innfri sine forpliktelser etter denne konvensjonen bare i den utstrekning Partene som er utviklede land effektivt innfrir sine forpliktelser etter konvensjonen med hensyn til finansielle ressurser og overføring av teknologi, og vil fullt ut ta hensyn til det faktum at økonomisk og sosial utvikling og utryddelse av fattigdom er utviklingslandenes fremste og overordnede prioritet.
5. Partene skal ta fullt ut i betraktning de minst utviklede lands spesifikke behov og spesielle situasjon i sine tiltak med hensyn til finansiering og overføring av teknologi.
6. De kontraherende Parter skal også ta i betraktning de spesielle forhold som følger av avhengigheten av, fordelingen og beliggenheten til, biologisk mangfold i Parter som er utviklingsland, spesielt små øystater.

7. Consideration shall also be given to the special situation of developing countries, including those that are most environmentally vulnerable, such as those with arid and semi-arid zones, coastal and mountainous areas.

Article 21 Financial Mechanism

1. There shall be a mechanism for the provision of financial resources to developing country Parties for purposes of this Convention on a grant or concessional basis the essential elements of which are described in this Article. The mechanism shall function under the authority and guidance of, and be accountable to, the Conference of the Parties for purposes of this Convention. The operations of the mechanism shall be carried out by such institutional structure as may be decided upon by the Conference of the Parties at its first meeting. For purposes of this Convention, the Conference of the Parties shall determine the policy, strategy, programme priorities and eligibility criteria relating to the access to and utilization of such resources. The contributions shall be such as to take into account the need for predictability, adequacy and timely flow of funds referred to in Article 20 in accordance with the amount of resources needed to be decided periodically by the Conference of the Parties and the importance of burdensharing among the contributing Parties included in the list referred to in Article 20, paragraph 2. Voluntary contributions may also be made by the developed country Parties and by other countries and sources. The mechanism shall operate within a democratic and transparent system of governance.
2. Pursuant to the objectives of this Convention, the Conference of the Parties shall at its first meeting determine the policy, strategy and programme priorities, as well as detailed criteria and guidelines for eligibility for access to and utilization of the financial resources including monitoring and evaluation on a regular basis of such utilization. The Conference of the Parties shall decide on the arrangements to give effect to paragraph 1 above after consultation with the institutional structure entrusted with the operation of the financial mechanism.
3. The Conference of the Parties shall review the effectiveness of the mechanism established under this Article, including the criteria and guidelines referred to in paragraph 2 above, not less than two years after the entry into force of this Convention and thereafter on a regular basis. Based on such re-

7. De skal også ta i betraktning den spesielle situasjonen som utviklingslandene befinner seg i, herunder de land der miljøet er mest sårbart, som for eksempel slike med aride, semi-aride områder, samt kyst- og fjellområder.

Artikkel 21. Finansiell ordning

1. Det skal være en finansiell ordning for å skaffe utviklingslandene som er Parter finansielle ressurser for denne konvensjonens formål på gave- eller favørbetingelser, i hovedtrekk som beskrevet i denne artikkel. Ordningen skal fungere under Partsmøtets myndighet og rettleiding og være ansvarlig overfor Partsmøtet for denne konvensjonens formål. De operasjonelle deler av denne ordningen utføres av det institusjonelle organ som Partskonferansen eventuelt fatter beslutning om under sitt første møte. Partsmøtet skal for denne konvensjonens formål fastsette politikk, strategi, programprioriteringer og kvalifiseringskriterier for tilgang til og bruk av slike ressurser. Bidragene skal være av en slik karakter at de tar hensyn til behovet for et forutsigbart, tilstrekkelig og punktlig tilsig av finansielle midler omtalt i artikkel 20 i henhold til den nødvendige mengden ressurser som Partsmøtet med jevne mellomrom vil fastsette og betydningen av å dele byrdene mellom de bidragsytende Parter som er oppført på listen omtalt i artikkel 20, punkt 2. Parter som er utviklede land samt andre land og kilder kan yte frivillige bidrag. Ordningen skal fungere etter et demokratisk og åpent styringsystem.
2. I henhold til målsetningene i denne konvensjon, skal Partsmøtet under sitt første møte fastsette politikk, strategi og programprioriteringer, så vel som detaljerte kvalifiseringskriterier og retningslinjer for tilgang til og bruk av de finansielle ressursene, herunder regelmessig kontroll og evaluering av slik bruk. Partsmøtet skal treffe de nødvendige disposisjoner for å sette i kraft punkt 1 ovenfor etter konsultasjoner med det institusjonelle organ som får i oppgave å forvalte den finansielle ordningen.
3. Partsmøtet skal vurdere hvor effektiv ordningen opprettet i henhold til denne artikkel er, herunder de kriterier og retningslinjer som er omtalt i punkt 2 ovenfor, tidligst to år etter at denne konvensjon er trådt i kraft og deretter med jevne mellomrom. På grunnlag av denne vurderingen skal den

view, it shall take appropriate action to improve the effectiveness of the mechanism if necessary.

4. The Contracting Parties shall consider strengthening existing financial institutions to provide financial resources for the conservation and sustainable use of biological diversity.

Article 22 Relationship with Other International Conventions

1. The provisions of this Convention shall not affect the rights and obligations of any Contracting Party deriving from any existing international agreement, except where the exercise of those rights and obligations would cause a serious damage or threat to biological diversity.
2. Contracting Parties shall implement this Convention with respect to the marine environment consistently with the rights and obligations of States under the law of the sea.

Article 23. Conference of the Parties

1. A Conference of the Parties is hereby established. The first meeting of the Conference of the Parties shall be convened by the Executive Director of the United Nations Environment Programme not later than one year after the entry into force of this Convention. Thereafter, ordinary meetings of the Conference of the Parties shall be held at regular intervals to be determined by the Conference at its first meeting.
2. Extraordinary meetings of the Conference of the Parties shall be held at such other times as may be deemed necessary by the Conference, or, at the written request of any Party, provided that, within six months of the request being communicated to them by the Secretariat, it is supported by at least one third of the Parties.
3. The Conference of the Parties shall by consensus agree upon and adopt rules of procedure for itself and for any subsidiary body it may establish, as well as financial rules governing the funding of the Secretariat. At each ordinary meeting, it shall adopt a budget for the financial period until the next ordinary meeting.
4. The Conference of the Parties shall keep under review the implementation of this Convention, and, for this purpose, shall:
 - (a) Establish the form and the intervals for transmitting the information to be submitted in accordance with Article 26 and consider such information as well as

treffe egnede tiltak for å øke ordningens effektivitet om nødvendig.

4. De kontraherende Parter skal vurdere å styrke eksisterende finansielle institusjoner for å skaffe finansielle ressurser til bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold.

Artikkel 22. Forholdet til andre internasjonale konvensjoner

1. Bestemmelsene i denne konvensjon skal ikke berøre en kontraherende Parts rettigheter og plikter i henhold til eksisterende internasjonale avtaler, unntatt når utøvelsen av disse rettighetene og pliktene vil forårsake alvorlig skade på eller utgjøre en trussel mot biologisk mangfold.
2. De kontraherende Parter skal med hensyn til det marine miljø gjennomføre denne konvensjon i overensstemmelse med statenes rettigheter og plikter i henhold til havretten.

Artikkel 23. Partsmøte

1. Et Partsmøte er herved opprettet. Eksekutivdirektøren i De forente nasjoners miljøprogram skal innkalle til det første møtet i Partsmøtet senest ett år etter at denne konvensjon er trådt i kraft. Deretter skal ordinære møter i Partsmøtet holdes med jevne mellomrom, som fastsettes av Konferansen under dens første møte.
2. Ekstraordinære møter i Partsmøtet skal i tillegg holdes når Konferansen anser det nødvendig, eller etter skriftlig anmodning fra en Part, forutsatt at denne støttes av minst en tredjedel av Partene innen seks måneder etter at anmodningen er meddelt dem av sekretariatet.
3. Partsmøtet skal ved konsensus fastsette og vedta forretningsorden for seg selv og for de underliggende organer den måtte opprette, så vel som finansielle regler for finansieringen av sekretariatet. Ved hvert ordinære møte skal den vedta et budsjett for regnskapsperioden inntil neste ordinære møte.
4. Partsmøtet skal vurdere gjennomføringen av denne konvensjon og skal med dette formål:
 - a) fastsette i hvilken form og hvor ofte det skal oversendes informasjon som skal fremlegges i samsvar med artikkel 26 og behandle denne informasjonen samt rap-

reports submitted by any subsidiary body;

- (b) Review scientific, technical and technological advice on biological diversity provided in accordance with Article 25;
 - (c) Consider and adopt, as required, protocols in accordance with Article 28;
 - (d) Consider and adopt, as required, in accordance with Articles 29 and 30, amendments to this Convention and its annexes;
 - (e) Consider amendments to any protocol as well as to any annexes thereto, and, if so decided, recommend their adoption to the parties to the protocol concerned;
 - (f) Consider and adopt, as required, in accordance with Article 30, additional annexes to this Convention;
 - (g) Establish such subsidiary bodies, particularly to provide scientific and technical advice, as are deemed necessary for the implementation of this Convention;
 - (h) Contact, through the Secretariat, the executive bodies of conventions dealing with matters covered by this Convention with a view to establishing appropriate forms of cooperation with them; and
 - (i) Consider and undertake any additional action that may be required for the achievement of the purposes of this Convention in the light of experience gained in its operation.
5. The United Nations, its specialized agencies and the International Atomic Energy Agency, as well as any State not Party to this Convention, may be represented as observers at meetings of the Conference of the Parties. Any other body or agency, whether governmental or non-governmental, qualified in fields relating to conservation and sustainable use of biological diversity, which has informed the Secretariat of its wish to be represented as an observer at a meeting of the Conference of the Parties, may be admitted unless at least one third of the Parties present object. The admission and participation of observers shall be subject to the rules of procedures adopted by the Conference of the Parties.

Article 24 Secretariat.

1. A secretariat is hereby established. Its functions shall be:
- (a) To arrange for and service meetings of the Conference of the Parties provided for in Article 23;
 - (b) To perform the functions assigned to it by any protocol;

porter som fremlegges av et underliggende organ;

- b) vurdere vitenskapelige, tekniske og teknologiske råd om biologisk mangfold som er gitt i samsvar med artikkel 25;
 - c) vurdere og vedta, når det er nødvendig, protokoller i samsvar med artikkel 28;
 - d) vurdere og vedta, når det er nødvendig, endringer i denne konvensjon og dens vedlegg i samsvar med artiklene 29 og 30;
 - e) vurdere endringer av protokoller og tilhørende vedlegg og, dersom slik beslutning blir tatt, anbefale Partene i vedkommende protokoll å vedta endringene;
 - f) vurdere og vedta, når det er nødvendig, ytterligere vedlegg til denne konvensjon i samsvar med artikkel 30;
 - g) opprette underliggende organer, især for å gi vitenskapelige og tekniske råd, som må anses som nødvendige for i iverksette denne konvensjon;
 - h) gjennom sekretariatet ta kontakt med utøvende organer for konvensjoner som tar seg av forhold som denne konvensjonen dekker, med sikte på å opprette hensiktsmessige samarbeidsformer med dem; og
 - i) vurdere og iverksette ytterligere tiltak som måtte være nødvendig for i oppfylle denne konvensjonens mål i lys av den erfaring som er høstet under gjennomføringen av konvensjonen.
5. De forente nasjoner, dens særorganisasjoner og Det internasjonale atomenergibyrå så vel som enhver stat som ikke er Part i denne konvensjon, kan være representert ved møtene i Partsmøtet som observatører. Andre organer eller organisasjoner, enten de er statlige eller ikke-statlige, som er kvalifiserte på områder knyttet til bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold, som har informert sekretariatet om sitt ønske om å være representert som observatør på et møte i Partsmøtet, kan få adgang, med mindre minst en tredjedel av de tilstedeværende Parter motsetter seg dette. Adgang og deltakelse for observatører skal være underkastet forretningsordenen vedtatt av Partsmøtet.

Artikkel 24. Sekretariat

1. Et sekretariat er herved opprettet. Det skal ha følgende oppgaver:
- a) arrangere og bistå under møtene i Partsmøtet, fastsatt i artikkel 23;
 - b) utføre oppgavene det er tildelt i henhold til en protokoll;

- (c) To prepare reports on the execution of its functions under this Convention and present them to the Conference of the Parties;
 - (d) To coordinate with other relevant international bodies and, in particular to enter into such administrative and contractual arrangements as may be required for the effective discharge of its functions; and
 - (e) To perform such other functions as may be determined by the Conference of the Parties.
2. At its first ordinary meeting, the Conference of the Parties shall designate the secretariat from amongst those existing competent international organizations which have signified their willingness to carry out the secretariat functions under this Convention.
- c) utarbeide rapporter om gjennomføringen av sine oppgaver i henhold til denne konvensjon og legge dem fram for Partsmøtet;
 - d) sørge for koordinering med andre relevante internasjonale organer, og især treffe administrative og kontraktmessige disposisjoner som måtte være nødvendige for å utføre sine oppgaver på en effektiv måte; og
 - e) utføre andre oppgaver som Partsmøtet eventuelt bestemmer.
2. Under sitt første ordinære møte skal Partsmøtet utpeke sekretariatet blant de eksisterende, kompetente internasjonale organisasjoner som har meldt at de er villige til i påta seg sekretariatsoppgavene i forbindelse med denne konvensjon.

Article 25 Subsidiary Body on Scientific, Technical and Technological Advice

1. A subsidiary body for the provision of scientific, technical and technological advice is hereby established to provide the Conference of the Parties and, as appropriate, its other subsidiary bodies with timely advice relating to the implementation of this Convention. This body shall be open to participation by all Parties and shall be multidisciplinary. It shall comprise government representatives competent in the relevant field of expertise. It shall report regularly to the Conference of the Parties on all aspects of its work.
2. Under the authority of and in accordance with guidelines laid down by the Conference of the Parties, and upon its request, this body shall:
- (a) Provide scientific and technical assessments of the status of biological diversity;
 - (b) Prepare scientific and technical assessments of the effects of types of measures taken in accordance with the provisions of this Convention;
 - (c) Identify innovative, efficient and state-of-the-art technologies and know-how relating to the conservation and sustainable use of biological diversity and advise on the ways and means of promoting development and/or transferring such technologies;
 - (d) Provide advice on scientific programmes and international cooperation in research and development related to conservation and sustainable use of biological diversity; and

Artikkel 25. Underliggende organ for vitenskapelig, teknisk og teknologisk rådgivning

1. Et underliggende organ for vitenskapelig, teknisk og teknologisk rådgivning er herved opprettet, for å gi betimelige råd til Partsmøtet og eventuelt dens andre underliggende organer om gjennomføringen av denne konvensjon. Dette organet skal være åpent for deltakelse fra alle Parter og skal være tverrfaglig. Det skal bestå av statlige representanter med kompetanse på det aktuelle fagområdet. Det skal regelmessig avlegge rapport til Partsmøtet om alle aspekter i dets arbeid.
2. Under Partsmøtets myndighet og i samsvar med de retningslinjer Konferansen har fastlagt, og på dens anmodning, skal dette organet:
- a) gi vitenskapelige og tekniske vurderinger om tilstanden for biologisk mangfold;
 - b) utarbeide vitenskapelige og tekniske vurderinger av virkningene av ulike typer tiltak i samsvar med bestemmelsene i denne konvensjon;
 - c) kartlegge nyskapende, effektiv høyteknologi og know-how vedrørende bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold og gi råd om metoder og virkemidler for å fremme utvikling og/eller overføring av slik teknologi;
 - d) gi råd om vitenskapelige programmer og internasjonalt samarbeid innen forskning og utvikling som gjelder bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold; og

- (e) Respond to scientific, technical, technological and methodological questions, that the Conference of the Parties and its subsidiary bodies may put to the body.
3. The functions, terms of reference, organization and operation of this body may be further elaborated by the Conference of the Parties.

Article 26 Reports

Each Contracting Party shall, at intervals to be determined by the Conference of the Parties, present to the Conference of the Parties, reports on measures which it has taken for the implementation of the provisions of this Convention and their effectiveness in meeting the objectives of this Convention.

Article 27 Settlement of Disputes

1. In the event of a dispute between Contracting Parties concerning the interpretation or application of this Convention, the parties concerned shall seek solution by negotiation.
2. If the parties concerned cannot reach agreement by negotiation, they may jointly seek the good offices of, or request mediation by, a third party.
3. When ratifying, accepting, approving or acceding to this Convention, or at any time thereafter, a State or regional economic integration organization may declare in writing to the Depositary that for a dispute not resolved in accordance with paragraph 1 or paragraph 2 above, it accepts one or both of the following means of dispute settlement as compulsory:
 - (a) Arbitration in accordance with the procedure laid down in Part 1 of Annex II;
 - (b) Submission of the dispute to the International Court of Justice.
4. If the parties to the dispute have not, in accordance with paragraph 3 above, accepted the same or any procedure, the dispute shall be submitted to conciliation in accordance with Part 2 of Annex II unless the parties otherwise agree.
5. The provisions of this Article shall apply with respect to any protocol except as otherwise provided in the protocol concerned.

Article 28 Adoption of protocols

1. The Contracting Parties shall cooperate in the formulation and adoption of protocols to this Convention.

- e) svare på vitenskapelige, tekniske, teknologiske og metodologiske spørsmål som Partsmøtet og dets underliggende organer måtte stille.

3. Dette organets oppgaver, mandat, oppbygning og forvaltning kan fastlegges nærmere av Partsmøtet.

Artikkel 26. Rapporter

Hver kontraherende Part skal med de mellomrom som fastsettes av Partsmøtet fremlegge rapport til Partsmøtet om de tiltak den har truffet for å gjennomføre bestemmelsene i denne konvensjon og deres effektivitet når det gjelder å oppfylle konvensjonens målsetninger.

Artikkel 27. Bileggelse av tvister

1. Dersom det oppstår en tvist mellom kontraherende Parter om fortolkningen eller anvendelsen av denne konvensjon, skal de berørte parter søke å bilegge tvister gjennom forhandlinger.
2. Dersom de berørte parter ikke når fram til enighet gjennom forhandlinger, kan de i fellesskap be om en tredje parts mellomkomst eller mekling.
3. Ved ratifikasjon, samtykke, godkjenning eller tiltredelse av denne konvensjon, eller på ethvert senere tidspunkt, kan en stat eller en regional økonomisk integrert organisasjon gi skriftlig erklæring til depositaren om at dersom en tvist ikke lar seg løse i samsvar med punkt 1 eller 2 ovenfor, aksepterer den tvungen bruk av en eller begge av de nedenfor angitte tvisteløsningsmekanismene:
 - a) voldgift i henhold til prosedyrer fastsatt i vedlegg II, del 1;
 - b) fremlegging av tvisten for Den internasjonale domstol.
4. Dersom partene i tvisten ikke har akseptert den samme eller noen av prosedyrene i henhold til punkt 3 ovenfor, skal tvisten legges fram til forliksmekling i samsvar med vedlegg II, del 2, med mindre partene blir enige om noe annet.
5. Bestemmelsene i denne artikkel skal gjelde for enhver protokoll, med mindre annet er fastsatt i den aktuelle protokoll.

Artikkel 28. Vedtakelse av protokoller

1. De kontraherende Parter skal samarbeide om formuleringen og vedtakelse av protokoller til denne konvensjon.

2. Protocols shall be adopted at a meeting of the Conference of the Parties.
3. The text of any proposed protocol shall be communicated to the Contracting Parties by the Secretariat at least six months before such a meeting.

Article 29 Amendment of the Convention or Protocols

1. Amendments to this Convention may be proposed by any Contracting Party. Amendments to any protocol may be proposed by any Party to that protocol.
2. Amendments to this Convention shall be adopted at a meeting of the Conference of the Parties. Amendments to any protocol shall be adopted at a meeting of the Parties to the Protocol in question. The text of any proposed amendment to this Convention or to any protocol, except as may otherwise be provided in such protocol, shall be communicated to the Parties to the instrument in question by the secretariat at least six months before the meeting at which it is proposed for adoption. The secretariat shall also communicate proposed amendments to the signatories to this Convention for information.
3. The Parties shall make every effort to reach agreement on any proposed amendment to this Convention or to any protocol by consensus. If all efforts at consensus have been exhausted, and no agreement reached, the amendment shall as a last resort be adopted by a two-third majority vote of the Parties to the instrument in question present and voting at the meeting, and shall be submitted by the Depositary to all Parties for ratification, acceptance or approval.
4. Ratification, acceptance or approval of amendments shall be notified to the Depositary in writing. Amendments adopted in accordance with paragraph 3 above shall enter into force among Parties having accepted them on the ninetieth day after the deposit of instruments of ratification, acceptance or approval by at least two thirds of the Contracting Parties to this Convention or of the Parties to the protocol concerned, except as may otherwise be provided in such protocol. Thereafter the amendments shall enter into force for any other Party on the ninetieth day after that Party deposits its instrument of ratification, acceptance or approval of the amendments.
5. For the purpose of this Article, "Parties present and voting" means Parties present and casting an affirmative or negative vote.

2. Protokoller skal vedtas på et møte under Partsmøtet.
3. Teksten til en protokoll som blir foreslått, skal oversendes til de kontraherende Parter av sekretariatet minst seks måneder før et slikt møte.

Artikkel 29. Endring i konvensjonen eller i protokoller

1. Enhver kontraherende Part kan foreslå endringer i denne konvensjon. Enhver Part i en protokoll kan foreslå endringer i vedkommende protokoll.
2. Endringer i denne konvensjon skal vedtas under et møte i Partsmøtet. Endringer i en protokoll skal vedtas under et møte mellom Partene i den aktuelle protokoll. Teksten til enhver foreslått endring i denne konvensjon eller i enhver protokoll skal, dersom ikke annet er foreskrevet i protokollen, oversendes Partene i det aktuelle instrument av sekretariatet minst seks måneder før møtet hvor den foreslås vedtatt. Sekretariatet skal også oversende forslag til endringer til signatarene av denne konvensjon til underretning.
3. Partene skal gjøre sitt ytterste for å komme fram til enighet ved konsensus om enhver foreslått endring i denne konvensjon eller i en protokoll. Dersom alle forsøk på konsensus er prøvd og enighet ikke er oppnådd, skal endringen som siste utvei vedtas etter avstemning med to tredjedels flertall blant de Partene til vedkommende instrument som er til stede og som avgir stemme under møtet, og skal fremlegges av depositaren for alle Parter til ratifikasjon, samtykke eller godkjenning.
4. Ratifikasjon, samtykke eller godkjenning av endringer skal meddeles depositaren skriftlig. Endringer som er vedtatt i samsvar med punkt 3 ovenfor, skal tre i kraft for de Parter som har gitt sitt samtykke til dem, på den nittiende dag etter at minst to tredjedeler av de kontraherende Parter i denne konvensjon eller Partene i den aktuelle protokoll har deponert sine dokumenter om ratifikasjon, samtykke eller godkjenning, med mindre annet er bestemt i protokollen. Deretter skal endringer tre i kraft for enhver ny Part på den nittiende dag etter at vedkommende Part har deponert sitt dokument om ratifikasjon, samtykke eller godkjenning av endringene.
5. Med "Parter som er til stede og som avgir stemme", menes i forbindelse med denne artikkel tilstedeværende Parter som avgir en positiv eller negativ stemme.

Article 30 Adoption and Amendment of Annexes

1. The annexes to this Convention or to any protocol shall form an integral part of the Convention or of such protocol, as the case may be, and, unless expressly provided otherwise, a reference to this Convention or its protocols constitutes at the same time a reference to any annexes thereto. Such annexes shall be restricted to procedural, scientific, technical and administrative matters.
2. Except as may be otherwise provided in any protocol with respect to its annexes, the following procedure shall apply to the proposal, adoption and entry into force of additional annexes to this Convention or of annexes to any protocol:
 - (a) Annexes to this Convention or to any protocol shall be proposed and adopted according to the procedure laid down in Article 29;
 - (b) Any Party that is unable to approve an additional annex to this Convention or an annex to any protocol to which it is Party shall so notify the Depositary, in writing, within one year from the date of the communication of the adoption by the Depositary. The Depositary shall without delay notify all Parties of any such notification received. A Party may at any time withdraw a previous declaration of objection and the annexes shall thereupon enter into force for that Party subject to subparagraph (c) below;
 - (c) On the expiry of one year from the date of the communication of the adoption by the Depositary, the annex shall enter into force for all Parties to this Convention or to any protocol concerned which have not submitted a notification in accordance with the provisions of subparagraph (b) above.
3. The proposal, adoption and entry into force of amendments to annexes to this Convention or to any protocol shall be subject to the same procedure as for the proposal, adoption and entry into force of annexes to the Convention or annexes to any protocol.
4. If an additional annex or an amendment to an annex is related to an amendment to this Convention or to any protocol, the additional annex or amendment shall not enter into force until such time as the amendment to the Convention or to the protocol concerned enters into force.

Artikkel 30. Vedtakelse og endring av vedlegg

1. Vedleggene til denne konvensjon eller til enhver protokoll skal utgjøre en integrert del av denne konvensjon eller eventuelt vedkommende protokoll, og med mindre ikke annet er uttrykkelig foreskrevet, skal en henvisning til denne konvensjon eller dens protokoller samtidig utgjøre en henvisning til eventuelle vedlegg til disse. Slike vedlegg skal begrenses til prosedyrespørsmål og vitenskapelige, tekniske og administrative anliggender.
2. Med mindre annet er foreskrevet i en protokoll vedrørende vedlegg til denne, skal følgende fremgangsmåte anvendes for forslag, vedtakelse og ikrafttredelse av ytterligere vedlegg til denne konvensjon eller vedlegg til en protokoll:
 - a) vedlegg til denne konvensjon eller til en protokoll skal foreslås og vedtas i samsvar med fremgangsmåten fastsatt i artikkel 29;
 - b) enhver Part som ikke er i stand til å godkjenne et nytt vedlegg til denne konvensjon eller vedlegg til en protokoll som den er Part i, skal gi skriftlig underretning til depositaren om dette innen ett år fra den dato depositaren sender kunngjøring om vedtaket. Depositaren skal omgående underrette alle Partene om enhver slik underretning som er mottatt. En Part kan på ethvert tidspunkt trekke tilbake en tidligere innsigelse, og vedleggene vil deretter tre i kraft for vedkommende Part med forbehold for bokstav c) nedenfor;
 - c) når ett år er utløpt etter den dato depositaren kunngjorde vedtaket, skal vedlegget tre i kraft for alle Parter i denne konvensjon eller til enhver berørt protokoll, som ikke har gitt noen underretning i henhold til bestemmelsene under bokstav b) ovenfor.
3. Forslag, vedtakelse og ikrafttredelse av endringer i vedlegg til denne konvensjon eller til en protokoll, skal være underlagt samme fremgangsmåte som for forslag, vedtakelse eller ikrafttredelse av vedlegg til konvensjonen eller vedlegg til en protokoll.
4. Dersom et nytt vedlegg eller en endring i et vedlegg har sammenheng med en endring i denne konvensjon eller i en protokoll, skal slike nye vedlegg eller endringer ikke tre i kraft før endringen i konvensjonen eller i vedkommende protokoll trer i kraft.

Article 31 Right to Vote

1. Except as provided for in paragraph 2 below, each Contracting Party to this Convention or to any protocol shall have one vote.
2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their member States which are Contracting Parties to this Convention or the relevant protocol. Such organizations shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs, and vice versa.

Article 32 Relationship between this Convention and Its Protocols

1. A State or a regional economic integration organization may not become a Party to a protocol unless it is, or becomes at the same time, a Contracting Party to this Convention.
2. Decisions under any protocol shall be taken only by the Parties to the protocol concerned. Any Contracting Party that has not ratified, accepted or approved a protocol may participate as an observer in any meeting of the parties to that protocol.

Article 33 Signature

This Convention shall be open for signature at Rio de Janeiro by all States and any regional economic integration organization from 5 June 1992 until 14 June 1992, and at the United Nations Headquarters in New York from 15 June 1992 to 4 June 1993.

Article 34 Ratification, Acceptance or Approval

1. This Convention and any protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval by States and by regional economic integration organization. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Depositary.
2. Any organization referred to in paragraph 1 above which becomes a Contracting Party to this Convention or any protocol without any of its member States being a Contracting Party shall be bound by all the obligations under the Convention or the protocol, as the case may be. In the case of such organizations, one or more of whose member States is a Contracting Party to this Convention or relevant protocol, the organization

Artikkel 31. Stemmerett

1. Med unntak av det som er fastsatt i punkt 2 nedenfor, har hver kontraherende Part i denne konvensjon eller i enhver protokoll én stemme.
2. Regionale, økonomiske integrerte organisasjoner skal i saker innenfor deres kompetanse bruke sin rett til å stemme med et stemmeantall som tilsvarer det antall av deres medlemsstater som er Parter i konvensjonen eller i den aktuelle protokoll. Slike organisasjoner skal ikke bruke sin stemmerett dersom deres medlemsstater bruker sine og omvendt.

Artikkel 32. Forholdet mellom konvensjonen og dens protokoller

1. En stat eller en regional, økonomisk integrert organisasjon kan ikke bli Part i en protokoll med mindre den er eller på samme tidspunkt blir kontraherende Part til denne konvensjonen.
2. Vedtak i henhold til en protokoll kan bare fattes av Partene til vedkommende protokoll. Enhver kontraherende Part som ikke har ratifisert, samtykket i eller godkjent en protokoll kan delta som observatør under et møte mellom Partene i vedkommende protokoll.

Artikkel 33. Undertegning

Denne konvensjon skal være åpen for undertegning i Rio de Janeiro av alle stater og regionale, økonomisk integrerte organisasjoner fra 5. juni 1992 til 14. juni 1992 og ved De forente nasjoners hovedkvarter i New York fra 15. juni 1992 til 4. juni 1993.

Artikkel 34. Ratifikasjon, samtykke eller godkjenning

1. Denne konvensjon og enhver-protokoll skal være gjenstand for ratifikasjon, samtykke eller godkjenning av stater eller regionale, økonomisk integrerte organisasjoner. Dokumentene for ratifikasjon, samtykke eller godkjenning skal deponeres hos depositaren.
2. Enhver organisasjon omtalt i punkt 1 ovenfor som blir kontraherende Part i denne konvensjon eller en protokoll uten at noen av dens medlemsstater er kontraherende Part, skal være bundet av alle forpliktelser etter konvensjonen eller eventuelt protokollen. Dersom én eller flere medlemsstater i en slik organisasjon er kontraherende Part i konvensjonen eller den aktuelle protokoll, skal organisasjonen og dens medlemsstater

and its member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under the Convention or protocol, as the case may be. In such cases, the organization and the member States shall not be entitled to exercise rights under the Convention or relevant protocol concurrently.

3. In their instruments of ratification, acceptance or approval, the organizations referred to in paragraph 1 above shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by the Convention or the relevant protocol. These organizations shall also inform the Depositary of any relevant modification in the extent of their competence.

Article 35 Accession

1. This Convention and any protocol shall be open for accession by States and by regional economic integration organizations from the date on which the Convention or the protocol concerned is closed for signature. The instruments of accession shall be deposited with the Depositary.
2. In their instruments of accession, the organizations referred to in paragraph 1 above shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by the Convention or the relevant protocol. These organizations shall also inform the Depositary of any relevant modification in the extent of their competence.
3. The provisions of Article 34, paragraph 2, shall apply to regional economic integration organizations which accede to this Convention or any protocol.

Article 36 Entry Into Force

1. This Convention shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the thirtieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession.
2. Any protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the number of instruments of ratification, acceptance, approval or accession, specified in that protocol, has been deposited.
3. For each Contracting party which ratifies, accepts or approves this Convention or accedes thereto after the deposit of the thirtieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, it shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit by such Contracting Party of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

avgjøre hvilket ansvar hver enkelt stat har når det gjelder å oppfylle sine forpliktelser etter konvensjonen eller eventuelt protokollen. I slike tilfeller skal organisasjonen og medlemsstatene ikke ha rett til samtidig å utøve rettighetene i henhold til konvensjonen eller den aktuelle protokollen.

3. I sine dokumenter om ratifikasjon, samtykke eller godkjenning skal organisasjonene omtalt under punkt 1 ovenfor oppgi omfanget av sin kompetanse i saker som reguleres av konvensjonen eller den aktuelle protokoll. Disse organisasjonene skal også informere depositaren om relevante endringer i omfanget av sin kompetanse.

Artikkel 35. Tiltredelse

1. Denne konvensjonen og enhver protokoll skal være åpen for tiltredelse av stater og regionale, økonomisk integrerte organisasjoner fra den dato undertegning av konvensjonen eller vedkommende protokoll avsluttes. Tiltredelsesdokumentene skal deponeres hos depositaren.
2. I sine tiltredelsesdokumenter skal organisasjonene omtalt i punkt 1 ovenfor oppgi omfanget av sin kompetanse i saker som reguleres av konvensjonen og den aktuelle protokoll. Disse organisasjonene skal også informere depositaren om relevante endringer i omfanget av sin kompetanse.
3. Bestemmelsene i artikkel 34, punkt 2, kommer til anvendelse for regionale, økonomisk integrerte organisasjoner som tiltrer denne konvensjonen eller en protokoll.

Artikkel 36. Ikrafttredelse

1. Konvensjonen skal tre i kraft på den nittiende dag etter den dato det trettiende dokument om ratifikasjon, samtykke, godkjenning eller tiltredelse er deponert.
2. Enhver protokoll skal tre i kraft på den nittiende dag etter den dato det antall dokumenter om ratifikasjon, samtykke, godkjenning eller tiltredelse som er spesifisert i vedkommende protokoll, er deponert.
3. For hver kontraherende Part som ratifiserer, samtykker i eller godkjenner denne konvensjon eller tiltrer denne etter at det trettiende dokument om ratifikasjon, samtykke, godkjenning eller tiltredelse er deponert, skal den tre i kraft på den nittiende dag etter den dato vedkommende kontraherende Part har deponert sitt dokument om ratifikasjon, samtykke, godkjenning eller tiltredelse.

4. Any protocol, except as otherwise provided in such protocol, shall enter into force for a Contracting Party that ratifies, accepts or approves that protocol or accedes thereto after its entry into force pursuant to paragraph 2 above, on the ninetieth day after the date on which that Contracting Party deposits its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, or on the date on which this Convention enters into force for that Contracting Party, whichever shall be the later.
5. For the purposes of paragraphs 1 and 2 above, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by member States of such organization.

Article 37 Reservations

No reservations may be made to this Convention.

Article 38 Withdrawals

1. At any time after two years from the date on which this Convention has entered into force for a Contracting Party, the Contracting Party may withdraw from the Convention by giving written notification to the Depositary.
2. Any such withdrawal shall take place upon expiry of one year after the date of its receipt by the Depositary, or on such later date as may be specified in the notification of the withdrawal.
3. Any Contracting Party which withdraws from this Convention shall be considered as also having withdrawn from any protocol to which it is party.

Article 39 Financial Interim Arrangements

Provided that it has been fully restructured in accordance with the requirements of Article 21, the Global Environment Facility of the United Nations Development Programme, the United Nations Environment Programme and the International Bank for Reconstruction and Development shall be the institutional structure referred to in Article 21 on an interim basis, for the period between the entry into force of this Convention and the first meeting of the Conference of the Parties or until the Conference of the Parties decides which institutional structure will be designated in accordance with Article 21.

4. Enhver protokoll skal, med mindre annet er fastsatt i protokollen, tre i kraft for en kontraherende Part som ratifiserer, samtykker i eller godkjenner denne protokoll eller tiltrer denne etter at den er trådt i kraft i henhold til punkt 2 ovenfor, på den nittiende-dag etter den dato den kontraherende Part deponerer sitt instrument om ratifikasjon, samtykke, godkjenning eller tiltredelse, eller på den dato konvensjonen trer i kraft for vedkommende kontraherende Part, alt etter hvilken av de to som kommer sist.
5. I forbindelse med punkt 1 og 2 ovenfor, skal et dokument som er deponert av en regional, økonomisk integrert organisasjon ikke regnes i tillegg til de dokumenter som er deponert av medlemsstatene i en slik organisasjon.

Artikkel 37. Reservasjoner

Ingen reservasjoner kan fremsettes til denne konvensjon.

Artikkel 38. Tilbaketreden

1. En kontraherende Part kan på ethvert tidspunkt to år etter den dato denne konvensjon har trådt i kraft for vedkommende kontraherende Part, tre tilbake fra konvensjonen ved å gi skriftlig underretning til depositaren.
2. En slik tilbaketreden skal finne sted når det gått ett år fra den dato depositaren mottok underretningen, eller på en eventuell senere dato som er spesifisert i underretningen om tilbaketreden.
3. En kontraherende Part som trekker seg fra konvensjonen skal anses å ha trukket seg fra enhver protokoll den er Part i.

Artikkel 39. Midlertidig finansiell ordning

Under forutsetning av at den er fullt restrukturert i samsvar med betingelsene i artikkel 21, skal Den globale miljøfasiliteten under De forente nasjoners utviklingsprogram, De forente nasjoners miljøprogram og Den internasjonale bank for gjenreisning og utvikling være det institusjonelle organ omtalt i artikkel 21 på midlertidig basis i tidsrommet fra konvensjonens ikrafttredelse til det første møtet i Partsmøtet eller inntil Partsmøtet beslutter hvilket institusjonelt organ som skal utpekes i samsvar med artikkel 21.

Article 40 Secretariat Interim Arrangements

The secretariat to be provided by the Executive Director of the United Nations Environment Programme shall be the secretariat referred to in Article 24, paragraph 2, on an interim basis for the period between the entry into force of this Convention and the first meeting of the Conference of the Parties.

Article 41 Depositary

The Secretary-General of the United Nations shall assume the functions of Depositary of this Convention and any protocols.

Article 42 Authentic Texts

The original of this Convention, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, duly authorized to that effect, have signed this Convention.

Done at Rio de Janeiro on this fifth day of June, one thousand nine hundred and ninety-two.

Artikkel 40. Midlertidig sekretariatsordning

Det sekretariatet som stilles til disposisjon av Eksekutivdirektøren i De forente nasjoners miljøprogram skal være det sekretariatet som er omtalt i artikkel 24, punkt 2, på midlertidig basis i tidsrommet fra konvensjonens ikrafttredelse til det første møtet i Partsmøtet.

Artikkel 41. Depositar

De forente nasjonens generalsekretær skal påta seg funksjonen som depositar for denne konvensjon og eventuelle protokoller.

Artikkel 42. Autentiske tekster

Originalen til denne konvensjon, der den arabiske, kinesiske, engelske, franske, russiske og spanske tekst har samme gyldighet, skal deponeres hos De forente nasjoners generalsekretær.

Til bekreftelse herav har de undertegnede, som er behørig bemyndiget til det, undertegnet denne konvensjon,

Utfærdiget i Rio de Janeiro, den 5. juni 1992.

Vedlegg 1**Identification and monitoring**

1. Ecosystems and habitats: containing high diversity, large numbers of endemic or threatened species, or wilderness; required by migratory species; of social, economic, cultural or scientific importance; or, which are representative, unique or associated with key evolutionary or other biological processes;
2. Species and communities which are: threatened; wild relatives of domesticated or cultivated species; of medicinal, agricultural or other economic value; or social, scientific or cultural importance; or importance for research into the conservation and sustainable use of biological diversity, such as indicator species; and
3. Described genomes and genes of social, scientific or economic importance.

Identifisering og overvåking

1. Økosystemer og habitat som: omfatter et stort mangfold, mange endemiske eller truede arter eller villmark; er nødvendig for trekkende arter; av samfunnsmessig, økonomisk, kulturell eller vitenskapelig betydning; eller som er representative, unike eller forbundet med vesentlige biologiske utviklingsprosesser eller andre biologiske prosesser;
2. Arter eller bestander som er: truet, ville slektninger av domestiserte eller kultiverte arter, av medisinsk, jordbruksmessig eller annen økonomisk verdi; av samfunnsmessig, vitenskapelig eller kulturell betydning; eller av betydning for forskning om bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold, som f.eks. indikator-arter; og
3. Genomer og gener som er beskrevet og som er av samfunnsmessig, vitenskapelig eller økonomisk betydning.

Vedlegg 2**Part 1
Arbitration***Article 1*

The claimant party shall notify the secretariat that the parties are referring a dispute to arbitration pursuant to Article 27. The notification shall state the subject-matter of arbitration and include, in particular, the articles of the Convention or the protocol, the interpretation or application of which are at issue. If the parties do not agree on the subject matter of the dispute before the President of the tribunal is designated, the arbitral tribunal shall determine the subject matter. The secretariat shall forward the information thus received to all Contracting Parties to this Convention or to the protocol concerned.

Article 2

1. In disputes between two parties, the arbitral tribunal shall consist of three members. Each of the parties to the dispute shall appoint an arbitrator and the two arbitrators so appointed shall designate by common agreement the third arbitrator who shall be the President of the tribunal. The latter shall not be a national of one of the parties to the dispute, nor have his or her usual place of residence in the territory of one of these parties, nor be employed by any of them, nor have dealt with the case in any other capacity.
2. In disputes between more than two parties, parties in the same interest shall appoint one arbitrator jointly by agreement.
3. Any vacancy shall be filled in the manner prescribed for the initial appointment.

Article 3

1. If the President of the arbitral tribunal has not been designated within two months of the appointment of the second arbitrator, the Secretary-General of the United Nations shall at the request of a party, designate the President within a further two-month period.
2. If one of the parties to the dispute does not appoint an arbitrator within two months of receipt of the request, the other party may

**Del 1
Voldgift***Artikkel 1*

Den saksøkende part skal underrette sekretariatet om at partene henviser en tvist til voldgift i samsvar med artikkel 27. Underretningen skal oppgi voldgiftsakens gjenstand og skal spesielt oppgi artiklene i konvensjonen eller i protokollen hvis fortolkning og anvendelse saken gjelder. Dersom partene ikke er enige om sakens gjenstand før formannen for tribunalen er utpekt, skal voldgiftstribunalet avgjøre sakens gjenstand. Sekretariatet skal oversende de mottatte opplysninger til samtlige kontraherende Parter i konvensjonen eller i den aktuelle protokoll.

Artikkel 2

1. I tvister mellom to parter skal voldgiftstribunalet bestå av tre medlemmer. Hver av partene i tvisten skal oppnevne en voldgiftsmann, og de to voldgiftsmenn som er oppnevnt på denne måten, skal sammen etter enighet utpeke den tredje voldgiftsmannen, som skal være tribunalens formann. Den sistnevnte skal ikke være statsborger av en av partene i tvisten, heller ikke ha sin vanlige bopel på territoriet til noen av partene, være ansatt av noen av dem, eller i noen annen egenskap tidligere hatt befattning med saken.
2. I tvister mellom mer enn to parter skal partene som har samme interesse etter enighet oppnevne i fellesskap en voldgiftsmann.
3. Dersom det oppstår ledighet skal funksjonen besettes etter samme fremgangsmåte som ved første oppnevning.

Artikkel 3

1. Dersom formannen for voldgiftstribunalet ikke er utpekt innen to måneder etter at voldgiftsmannen nummer to ble oppnevnt, skal De forente nasjoners generalsekretær, etter anmodning fra en part, utpeke formannen innen en frist på ytterligere to måneder.
2. Dersom en av partene i tvisten ikke oppnevner en voldgiftsmann innen to måneder etter å ha mottatt anmodning om det, kan

inform the Secretary-General who shall make the designation within a further two-month period.

Article 4

The arbitral tribunal shall render its decisions in accordance with the provisions of this Convention, any protocols concerned, and international law.

Article 5

Unless the parties to the dispute otherwise agree, the arbitral tribunal shall determine its own rules of procedure.

Article 6

The arbitral tribunal may, at the request of one of the parties, recommend essential interim measures of protection.

Article 7

The parties to the dispute shall facilitate the work of the arbitral tribunal and, in particular, using all means at their disposal, shall:

- (a) Provide it with all relevant documents, information and facilities;
- and
- (b) Enable it, when necessary, to call witnesses or experts and receive their evidence.

Article 8

The parties and the arbitrators are under an obligation to protect the confidentiality of any information they receive in confidence during the proceedings of the arbitral tribunal.

Article 9

Unless the arbitral tribunal determines otherwise because of the particular circumstances of the case, the costs of the tribunal shall be borne by the parties to the dispute in equal shares. The tribunal shall keep a record of all its costs, and shall furnish a final statement thereof to the parties.

Article 10

Any Contracting Party that has an interest of a legal nature in the subject-matter of the dispute which may be affected by the decision in the case, may intervene in the proceedings with the consent of the tribunal.

den annen part underrette Generalsekretæren som skal foreta oppnevningen innen en frist på ytterligere to måneder.

Artikkel 4

Voldgiftstribunalet fatter sitt vedtak på grunnlag av bestemmelsene i denne konvensjon, eventuelle berørte protokoller og folkeretten.

Artikkel 5

Med mindre partene i tvisten blir enige om noe annet, skal voldgiftstribunalet fastsette sine egne prosedyreregler.

Artikkel 6

Voldgiftstribunalet kan etter anmodning fra en av partene anbefale essensielle midlertidige beskyttelsestiltak.

Artikkel 7

Partene i tvisten skal legge forholdene til rette for voldgiftstribunalets arbeid og skal især, ved å benytte alle midler de har til disposisjon:

- a) skaffe tribunalet alle nødvendige dokumenter informasjoner og hjelpemidler,
- b) om nødvendig gi tribunalet anledning til å innkalle vitner eller sakkyndige og motta deres vitneforklaring.

Artikkel 8

Partene og voldgiftsmennene har taushetsplikt med hensyn til alle fortrolige opplysninger de får under forhandlingene i voldgiftstribunalet.

Artikkel 9

Med mindre voldgiftstribunalet bestemmer noe annet på grunn av sakens spesielle omstendigheter, skal voldgiftstribunalets kostnader bæres med like deler av partene i tvisten. Tribunalet skal føre regnskap over alle sine kostnader og skal fremlegge et sluttoppgjør.

Artikkel 10

Enhver kontraherende Part som har en interesse av rettslig karakter i sakens gjenstand, og som kan bli berørt av avgjørelsen i saken, kan med tribunalets samtykke intervensere under forhandlingene.

Article 11

The tribunal may hear and determine counterclaims arising directly out of the subject-matter of the dispute.

Article 12

Decisions both on procedure and substance of the arbitral tribunal shall be taken by a majority vote of its members.

Article 13

If one of the parties to the dispute does not appear before the arbitral tribunal or fails to defend its case, the other party may request the tribunal to continue the proceedings and to make its award. Absence of a party or a failure of a party to defend its case shall not constitute a bar to the proceedings. Before rendering its final decision, the arbitral tribunal must satisfy itself that the claim is well founded in fact and law.

Article 14

The tribunal shall render its decision within five months of the date on which it is fully constituted unless it finds it necessary to extend the time-limit for a period which should not exceed five more months.

Article 15

The final decision of the arbitral tribunal shall be confined to the subject-matter of the dispute and shall state the reasons on which it is based. It shall contain the names of the members who have participated and the date of the final decision. Any member of the tribunal may attach a separate or dissenting opinion to the final decision.

Article 16

The award shall be binding on the parties to the dispute. It shall be without appeal unless the parties to the dispute have agreed in advance to an appellate procedure.

Article 17

Any controversy which may arise between the parties to the dispute as regards the interpretation or manner of implementation of the final decision may be submitted by either party for decision to the arbitral tribunal which rendered it.

Artikkel 11

Tribunalet kan behandle og fatte avgjørelse vedrørende motkrav som direkte følger av sakens gjenstand.

Artikkel 12

Voldgiftstribunalets avgjørelser fattes ved flertallsvedtak blant medlemmene, både når det gjelder prosedyrespørsmål og sakens gjenstand.

Artikkel 13

Dersom en av partene i tvisten ikke møter for voldgiftstribunalet eller unnlater å forsvare sin sak, kan den andre part be tribunale om å fortsette behandlingen og avsi sin kjennelse. At en part ikke er tilstede eller unnlater å forsvare sin sak skal ikke være til hinder for behandling av saken. Før voldgiftstribunalet avsier sin endelige avgjørelse skal det forsikre seg om at kravet er faktisk og rettslig velfundert.

Artikkel 14

Tribunalet avsier sin endelige avgjørelse innen fem måneder etter den dato det var fullt konstituert, med mindre det finner det nødvendig å forlenge fristen med et tidsrom som ikke bør overskride ytterligere fem måneder.

Artikkel 15

Voldgiftstribunalets endelige vedtak skal være begrenset til sakens gjenstand og skal begrunnes. Den skal inneholde navnene på medlemmene som har deltatt og datoen for det endelige vedtaket. Ethvert medlem kan avgi særlig eller dissenterende votum som vedlegges det endelige vedtaket.

Artikkel 16

Kjennelsen er bindende for partene i tvisten. Den skal ikke kunne ankes, med mindre partene i tvisten på forhånd er blitt enige om en ankeprosedyre.

Artikkel 17

Enhver uenighet som måtte oppstå mellom partene i tvisten om fortolkningen eller fullbyrdingen av den endelige kjennelsen, kan av den ene eller den andre part bringes inn for voldgiftstribunalet som avsa kjennelsen.

Part 2 Conciliation

Article 1

A conciliation commission shall be created upon the request of one of the parties to the dispute. The commission shall, unless the parties otherwise agree, be composed of five members, two appointed by each Party concerned and a President chosen jointly by those members.

Article 2

In disputes between more than two parties, parties in the same interest shall appoint their members of the commission jointly by agreement. Where two or more parties have separate interests or there is a disagreement as to whether they are of the same interest, they shall appoint their members separately.

Article 3

If any appointments by the parties are not made within two months of the date of the request to create a conciliation commission, the Secretary-General of the United Nations shall, if asked to do so by the party that made the request, make those appointments within a further two-month period.

Article 4

If a President of the conciliation commission has not been chosen within two months of the last of the members of the commission being appointed, the Secretary-General of the United Nations shall, if asked to do so by a party, designate a President within a two-month period.

Article 5

The conciliation commission shall take its decisions by majority vote of its members. It shall, unless the parties to the dispute otherwise agree, determine its own procedure. It shall render a proposal for resolution of the dispute, which the parties shall consider in good faith.

Article 6

A disagreement as to whether the conciliation commission has competence shall be decided by the commission.

Del 2 Mekling

Artikkel 1

En meklingskommisjon skal opprettes på anmodning fra en av partene i tvisten. Kommisjonen skal, med mindre partene blir enige om noe annet, bestå av fem medlemmer, hvorav to oppnevnes av hver berørt part, og disse medlemmene velger sammen en formann.

Artikkel 2

I tvister mellom mer enn to parter, kan partene som har samme interesse i fellesskap etter enighet oppnevne sine medlemmer til kommisjonen. Dersom to eller flere parter har ulike interesser eller dersom det er uenighet om hvorvidt de har samme interesse, skal de oppnevne sine medlemmer hver for seg.

Artikkel 3

Dersom partene ikke har foretatt oppnevnelser innen to måneder etter datoen for anmodningen om å opprette en meklingskommisjon, skal De forente nasjoners' generalsekretær, dersom han blir bedt om det av den part som fremsatte anmodningen, foreta disse oppnevnelserne en frist på ytterligere to måneder.

Artikkel 4

Dersom formannen for meklingskommisjonen ikke er valgt innen to måneder etter at det siste medlemmet i kommisjonen er oppnevnt, skal De forente nasjoners generalsekretær, dersom han blir bedt om det av en av partene, utpeke en formann innen en frist på ytterligere to måneder..

Artikkel 5

Meklingskommisjonen skal treffe sine avgjørelser med flertallsvedtak blant sine medlemmer. Med mindre partene i tvisten blir enige om noe annet, skal kommisjonen fastsette sine egne prosedyreregler. Den skal gi et forslag til en løsning i tvisten, som partene skal vurdere i god tro.

Artikkel 6

Uenighet om meklingskommisjonens kompetanse skal avgjøres av kommisjonen.